

PARAFIALNY NIEZBĘDNIK PATRIOTYCZNY **nr 22**

TABLICE INSKRYPCYJNE PRZY OŁTARZU MATKI BOŻEJ KRÓLOWEJ POLSKI

Od 2012 do 2015 wspólnymi siłami złotnickich Parafian wznoszony był na naszym przykościelnym dziedzińcu główny moduł polowego Ołtarza Matki Bożej Królowej Polski (poświęcony 4 X 2015). Ołtarz ten jest przede wszystkim wyrazem naszej czci dla Bożej Rodzicielki w jej częstochowskim wizerunku, miejscem mszy św. i nabożeństw, oraz indywidualnej modlitwy wiernych. Dodatkowo, ma on także zaakcentować wielką rolę Chrześcijaństwa (w tym kultu maryjnego) w budowaniu narodowej tożsamości Polaków. Dlatego też w ciągu kilku minionych lat przed Ołtarzem odbywało się wiele uroczystości o religijno-patriotycznym charakterze, a w jego pobliżu obok treści i symboli stricte religijnych pojawiło się wiele elementów odnoszących się do polskich dziejów (m.in. Krzyż Wołyński, Ścieżka Pamięci, Dzwon Wolności, Kolumbarium).

3 V 2021 Ołtarz wzbogacił się o 2 tablice inskrypcyjne zamontowane na stelach po lewej i prawej stronie wizerunku Maryi. Również i ich treść akcentuje wzajemne przenikanie się kwestii religijnych i patriotycznych w dziejach Polski i losach Polaków.

Tablice te zawierają nazwiska polskich świętych, błogosławionych i Sług Bożych (tj. kandydatów na ołtarze) oraz osób duchownych (kapłani, zakonnice, zakonnicy) i świeckich misjonarzy. W sumie jest to 230 postaci z różnych względów zasłużonych dla Boga, Ojczyzny i bliźnich. Przygotowując inskrypcje trzeba było dokonać wyboru nazwisk. Starano się by zestaw wybranych postaci jak najpełniej ukazał bogactwo personalne Kościoła, różnorodność charyzmatów w nim obecnych oraz fakt ścisłej łączności losów Kościoła, narodu i państwa polskiego. W przypadku osób wyniesionych na ołtarze chciano pokazać różne „barwy” świętości i różne – często niekonwencjonalne – drogi dochodzenia do niej. W przypadku osób duchownych uwypuklić różnorodność sposobów realizacji powołania. Zadbano też o to, by upamiętnione na tablicach osoby były reprezentatywne dla poszczególnych epok i „dziedzin” działania Kościoła, a także by pokazały różne sposoby angażowania się w sprawy społeczne i narodowe.

Życie i działalność osób upamiętnionych na stelach są wycinkami losu Kościoła na ziemiach polskich, mogą pomóc lepszemu zrozumieniu jego niełatwej (niekiedy męczeńskiej) drogi oraz znaczącej roli w naszych dziejach. Mogą też dostarczyć rzeczowych argumentów w tak teraz aktualnej (a nie zawsze rzetelnej) dyskusji o polskim Kościele.

Część z upamiętnionych postaci jest powszechnie znana, większość jednak nie. Aby zmienić tę sytuację sporządzone zostały ich krótkie biogramy. Z czasem będą one umieszczone na stronie internetowej Parafii. Póki co publikujemy je w 2 numerach PNP.

W numerze **21** przedstawione zostały postaci których nazwiska umieszczono na **tablicy 1** – lewej (względem osoby stojącej twarzą do Ołtarza). Są to osoby aktywne w polskim Kościele od jego zarania do końca XIX wieku.

W numerze **22** zaprezentowano natomiast osoby, których nazwiska umieszczono na **tablicy 2** – prawej. Ich aktywność przypadła na XX i XXI wiek.

Jak zawsze życzę interesującej lektury.

Ewa Kobel

Św. Zygmunt Gorazdowski [1845 - 1920] duchowny, prawnik, katecheta, znakomity duszpasterz dzieci, autor przeznaczonych dla nich katechizmów. Wybitny społecznik traktujący działalność dobroczynną jako okazję do wyrażenia miłości i wdzięczności Bogu za Jego miłość, miłosierdzie i cierpienia. W swej lwowskiej parafii założył jadłodajnię dla ubogich, dom pracy dla bezdomnych, hospicjum, bursę dla biednych uczniów, ośrodek dla porzuconych dzieci i samotnych matek. Był inicjatorem Stowarzyszenia bł. Salomei dla biednych wdów i sierot oraz patronem Związku Katolickich Towarzystw i Zakładów

Dobroczynnych we Lwowie. Zainicjował powołanie Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Józefa, które opiekowało się nieuleczalnie chorymi. Zmarł w opinii świętości.

Św. Stanisław Pelczar [1842 - 1924] duchowny, doktor prawa kanonicznego i teologii, profesor i dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Założyciel Zgromadzenia Sióstr Sercanek opiekujących się chorymi i ubogimi. Od 1899 biskup przemyski. Inicjator działań na niwie edukacyjnej, pomysłodawca szkół zawodowych dla dziewcząt i prezes Krakowskiego Towarzystwa Oświaty Ludowej. Założyciel Towarzystwa św. Łukasza przyczyniającego się do rozwoju i badań sztuki sakralnej. Autor wielu publikacji i rozpraw, z których większość związana była z bliską mu problematyką właściwej formacji duchowieństwa.

Ks. Stanisław Moszczyński [1875 - 1907] Od dzieciństwa interesował się literaturą i sztuką. Wcześniej ujawnił zdolności plastyczne. Po skończeniu gimnazjum w Krakowie postanowił wstąpić do seminarium duchownego. Z woli ojca najpierw skończył jednak studia rolnicze, a następnie odbył służbę w wojsku. Przymierzał się też do akademii sztuki. W 1902 rozpoczął jednak wymarzoną naukę w Seminarium i studia teologiczne w Krakowie. Równolegle za zgodą przełożonych parał się malarstwem i teorią sztuki. Świecenia uzyskał w 1906. Marzył o odnowieniu popadającej w schematyzm sztuki sakralnej i wierzył że pogłębiona znajomość teologii oraz stan duchowny będą w tym pomocne. Pisał też rozprawy związane z ascezą i życiem duchowym, a także listy i rozważania o wzajemnym przenikaniu się powołania kapłańskiego i artystycznego. Nie stworzył wielu dzieł (głównie gwasze i akwarele o tematyce religijnej bądź rodzajowej), gdyż przedwcześnie zmarł na gruźlicę. Był jednym z wielu duchownych w historii Kościoła, który powołanie i posługę kapłańską łączył z pasją artystyczną. I w takim charakterze – jako reprezentant tego niemałego grona – został tu przywołany.

Św. Józef Bilczewski [1860 - 1923] jeden z najbardziej świątłych biskupów polskich. Wiedzę zdobywał na uczelniach w Krakowie, Wiedniu, Paryżu i Rzymie. Profesor dogmatyki i dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Od 1900 arcybiskup lwowski obrządku łacińskiego. Bardzo dobry gospodarz diecezji, w której to dzięki jego inicjatywie wzniesiono 330 obiektów sakralnych. Człowiek o szerokich horyzontach intelektualnych, autor prac naukowych z dziedziny teologii i archeologii chrześcijańskiej, które przyniosły mu rozgłos na skalę europejską. Inicjator wydawania periodyków religijno-teologicznych. Pomysłodawca, koordynator i ojciec duchowy działań służących podniesieniu poziomu nauczania religii oraz poziomu kształcenia duchownych. Założyciel Arcybractwa Nauki Chrześcijańskiej. Znany był ze swego oddania Kościołowi i troski o jego rozwój na Kresach. Był szczególnym czcicielem Matki Bożej Królowej Polski. Na jego prośbę papież ustanowił święto Matki Bożej Królowej Polski, a w 1908 umieścił w Litanii Loretańskiej wezwanie *Królowo Polski – módl się za nami*. Zmarł w opinii świętości.

Bł. Ignacy Kłopotowski [1866 - 1931] duchowny, społecznik, „apostoł słowa drukowanego”. Po święceniach (1891) pracował w Lublinie i Warszawie. Był gorliwym duszpasterzem, który zasłynął rozbudowaną działalnością charytatywną. Organizował sierocińce, przytułki, jadłodajnie, warsztaty i szkoły rzemieślnicze dla bezrobotnych, szkoły wiejskie oraz ośrodki dla osób upadłych moralnie. Jego pasją była ewangelizacja poprzez słowo drukowane. Organizował drukarnie i wydawnictwa. Mimo kłopotów z carską cenzurą, trudności finansowych i krytyki „postępowców” wydawał i kolportował w dużych nakładach tanie pisma religijne przeznaczone dla różnych środowisk (*Polak-Katolik*, *Posiew*, *Anioł Stróż - pisemko dla dzieci*, *Dobra Służąca*, *Kółko Różańcowe*, *Głos Kapłański*, *Przegląd Katolicki*). Umieszczał w nich wiele własnych artykułów i komentarzy zachęcających do pielęgnowania wartości chrześcijańskich. Wydawał też modlitewniki i druki religijno-patriotyczne. W 1920 powołał Stowarzyszenie Żeńskie Sióstr Loretanek. Siostry pracowały z ubogimi dziećmi i zaniedbanymi rodzinami, a przede wszystkim zajmowały się (i zajmują się nadal) pracą wydawniczą.

Bł. Bronisław Markiewicz [1842 - 1912] ksiądz, salezjanin, wydawca, znakomity pedagog i wychowawca. Po przełamaniu młodzieńczego kryzysu wiary ukończył seminarium duchowne w Przemyślu i w 1867 przyjął święcenia kapłańskie. Pracował w diecezji przemyskiej i lwowskiej. Studiował pedagogikę we Lwowie i historię w Krakowie. W czasie pobytu w Italii spotkał się z Janem Bosco i zafascynowany jego poglądami na wychowanie młodzieży został salezjaninem.

Po powrocie do Polski prowadził działalność duszpasterską. Szczególnie oddawał się pracy z dziećmi ubogimi, osieroconymi i zaniedbanymi wychowawczo. Stał się dla nich wielkim autorytetem i prawdziwym duchowym przewodnikiem. Założył kilka placówek wychowawczych. Równolegle prowadził działalność publicystyczną i wydawniczą. W 1897 za zgodą władz kościelnych zainicjował działalność Zgromadzenia św. Michała Archanioła (ostateczne zatwierdzenie 1921). Michalicy i michalitki działają do dziś zajmując się duszpasterstwem parafialnym, pracą wychowawczą i ewangelizacją poprzez druki i inne media.

Ks. Józef Panaś [1887 - 1940] duchowny, żołnierz, patriota. Katecheta i wikary w parafiach na terenie Galicji. Aktywny społecznik angażujący się w działalność kółek rolniczych i oświatowych oraz pracę konspiracyjnych paramilitarnych organizacji. Podczas I wojny światowej kapelan Legionów Polskich i Polskiego Korpusu Posiłkowego. Brał udział w walkach w Karpatach, Bukowinie, Besarabii, na Wołyniu i Litwie, ranny, w boju, a pod koniec wojny aresztowany przez Austriaków. Autor modlitewnika *Nabożeństwo dla żołnierzy Legionów Polskich i dla młodzieży* i tzw. *10 przykazań legionisty*. W czasie walk z Ukraińcami w Galicji Wschodniej (1918/19) tworzył polskie oddziały ochotnicze i współorganizował obronę Lwowa, Żurawicy i Przemyśla. Służył jako kapelan przy Dowództwie Wojska Polskiego, a zarazem brał czynny udział w walce (d-ca grupy San). Współinicjator budowy Cmentarza Orląt Lwowskich. Podczas wojny polsko-bolszewickiej dziekan Naczelnego Dowództwa WP w Galicji Wschodniej. Uczestnik heroicznej bitwy pod Zadwórzem. Odznaczony *Virtuti Militari*. W II RP kapelan (do 1926), społecznik i aktywista polityczny związany z ruchem ludowym. Od IX 1939 w konspiracji. Był przygotowywany do misji kurierskiej. Został aresztowany przez NKWD, zamęczony na torturach i pochowany w nieznanym miejscu.

Ks. Karol Woźniak [1893 - 1923] duchowny, Ślązak, uczestnik powstań śląskich. Świecenia uzyskał w Belgii, gdzie rodzina wyjechała „za chlebem”. Następnie emigrował do USA, tam w czasie I wojny zaciągnął się do wojska. W 1918 wstąpił do „Błękitnej Armii” organizowanej przez gen. Hallera we Francji i wraz z nią wrócił do Polski. Uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej. W 1920 wrócił na Górny Śląsk i włączył się w polskie przygotowania do plebiscytu, który miał rozstrzygnąć o państwowej przynależności tego regionu. W czasie III powstania śląskiego (1921) w stopniu majora dowodził stworzonym przez siebie plutonem w Katowickim Pułku Powstańczym im. Józefa Piłsudskiego. Brał udział w negocjacjach z Komisją Międzysojuszniczą nadzorującą sytuację na Śląsku. Był odznaczony *Virtuti Militari* i Krzyżem Walecznych. Po przyłączeniu części Górnego Śląska do Polski został wikariuszem i katechetą. Działal też w Polskim Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”.

Ks. Ignacy Skorupka [1893 - 1920] ksiądz, kapelan, bohater i jeden z symboli bitwy warszawskiej 1920. Od młodości zaangażowany w działalność patriotyczną. Po święceniach (1916) proboszcz i katecheta w Klińcach k. Czernichowa. Patronował legalnym i nielegalnym przedsięwzięciom narodowym organizowanym przez tamtejszych Polaków, a ponadto uczył religii, łaciny i greki w miejscowym gimnazjum, gdzie prowadził też tajną drużynę harcerską. W 1918 wrócił do kraju i pracował w parafii w Łodzi. I tam podejmował wiele inicjatyw oświatowych, kulturalnych i charytatywnych.

W kolejnym roku znalazł się w Warszawie gdzie m.in. pełnił obowiązki archiwisty Kurii Metropolitalnej. Wobec narastającego bolszewickiego zagrożenia w VII 1920 poprosił o możliwość pełnienia posługi kapelana. Otrzymawszy zgodę, wszystkie siły poświęcił umacnianiu ducha wojskowych i cywilów w obliczu zbliżającego się śmiertelnego wroga. Na własną prośbę został przydzielony do 1 batalionu 236 pułku Piechoty Armii Ochotniczej złożonego głównie z młodzieży akademickiej i gimnazjalnej. Oddział ten wyruszył 13 VIII na front, a 14 VIII brał udział w krwawych walkach pod Ossowem. Młody kapłan sam poprowadził jeden z ataków, a idąc na wroga trzymał krzyż w ręku i śpiewał pieśń *Serdeczna Matko*. Zginął tego dnia, bądź biorąc bezpośredni udział w walce, bądź postrzelony podczas udzielania ostatniego namaszczenia umierającemu żołnierzowi.

Ks. Walenty Barczewski [1856 - 1928] duchowny broniący polskości na zgermanizowanej w znacznym stopniu Warmii. Wikary i proboszcz w warmińskich parafiach. Budowniczy kościoła w Brąswaldzie. Zdeterminowany i skuteczny obrońca języka polskiego, skazanego decyzją zaborców na wyrugowanie nie tylko ze szkół i urzędów, ale i z kościołów. Brał przykład z pozytywistów wielkopolskich i ich wzorem zakładał na swoim terenie biblioteki i czytelnie ludowe, podejmował inicjatywy oświatowe i kulturalne. Publicysta polskojęzycznych czasopism w zaborze pruskim.

Etnograf-amator, miłośnik warmińskich tradycji i folkloru i autor publikacji z tym związanych (*Kiermas na Warmii*, *Mowa polska na Warmii*, *Geografia polskiej Warmii*). Działalność na niwie narodowej prowadził zarówno pod zaborami, jak i w okresie międzywojennym, gdy Warmia nadal znajdowała się w granicach państwa niemieckiego. Był wówczas posłem do Sejmiku Prowincjonalnego w Królewcu i działaczem Związku Polaków w Prusach Wschodnich.

Ks. Jan Kapica [1866 - 1930] duchowny, społecznik, patriota. Po święceniach (1892) pracował w parafiach na Górnym Śląsku (najdłużej i najbardziej owocnie w Tychach). Bardzo zaangażowany w działalność ruchu trzeźwościowego oraz w walkę o prawa językowe ludności polskiej na Śląsku. W okresie plebiscytu mającego rozstrzygnąć o przynależności państwowej Śląska po I wojnie światowej wspierał polską stronę. W 1922 płomiennym przemówieniem witał Wojsko Polskie wkraczające na Górny Śląsk by zgodnie z międzynarodowymi ustaleniami włączyć jego część do Polski. Powiedział wówczas: *„oto kajdany już opadły. Niech będzie cześć i chwała Bogu (...) Dziś Śląsk wita Polskę, a Polska wita Śląsk.*

Abp. Józef Teodorowicz [1864 - 1938] arcybiskup lwowski obrządku ormiańskiego, teolog, polityk, duchowy przywódca polskich Ormian. Znakomity duszpasterz, wybitny kaznodzieja i społecznik. Wyjątkowo gorliwy rządca swej archidiecezji. Doprowadził do zwiększenia liczby wiernych i kapłanów oraz poprawy sytuacji ekonomicznej. Przyczynił się do odnowienia liturgii i tradycji ormiańskich. Patronował licznym organizacjom i działaniom charytatywnym. Był wielkim patriotą, bronił polskiej racji stanu przeciwstawiając się zarówno roszczeniom ukraińskim jak i polityce zaborców. Zaangażowany politycznie, sympatyzował z ruchem narodowym, posłował do Sejmu Krajowego Galicyjskiego i Izby Panów Cesarstwa w Wiedniu. W okresie I wojny organizował rozległą pomoc charytatywną dla jej ofiar. Podczas walk z Ukraińcami w Galicji Wschodniej pozostawał w oblężonym Lwowie aż do nadejścia polskiej odsieczy. W I 1919 został posłem na Sejm Ustawodawczy odrodzonej RP. 10 II 1919 wygłosił w katedrze św. Jana w Warszawie słynne kazanie poprzedzające rozpoczęcie obrad Sejmu, w którym nawoływał do jedności i odrzucenia wszelkiej prywaty i partykularyzmów. W 1923 został wybranym senatorem. Przede wszystkim jednak był gospodarzem swej diecezji. Utrzymywał kontakty zarówno z Rzymem (któremu bezpośrednio podlegał), jak i z Bejrutem (gdzie rezydował patriarcha będący zwierzchnikiem innych diecezji ormiańskich). Ogromną jego zasługą była renowacja unikalnego zabytku jakim jest średniowieczna ormiańska katedra lwowska. Dbał też o zachowanie innych ormiańskich zabytków sztuki. Prowadził również działalność naukową. Jako metropolita ormiański w Polsce, uczestniczył w wielu międzynarodowych kongresach i spotkaniach. W uznaniu jego zasług dla obrony polskości Lwowa w okresie walki o niepodległość pochowano go na Cmentarzu Orląt Lwowskich. W czasach sowieckich w obawie przed profanacją potajemnie usunięto jego szczątki w inne miejsce. Ponowny uroczysty pochówek na Cmentarzu Orląt miał miejsce w 2011 roku.

Bp. Stanisław Adamski [1875 - 1967] duchowny, biskup, zaangażowany w sprawy narodowe. Do 1930 pracował w Poznaniu pełniąc liczne funkcje w strukturach kościelnych. Był niezwykle aktywnym społecznikiem włączającym się w wielkopolski model pozytywistycznych działań na niwie cywilizacyjnej i narodowej. Pełnił kierowniczą rolę m.in. w: Związku Katolickich Robotników Polskich, Towarzystwie Czytelni Ludowych, Towarzystwie Pomocy Naukowej, Banku Polskich Spółek Zarobkowych. Inicjował wiele organizacji kościelnych o charakterze religijnym, charytatywnym i oświatowym czynnych w rozmaitych środowiskach społecznych i zawodowych. Był płodnym wydawcą i publicystą. Od 1916 czynnie angażował się w konspiracyjną i jawną działalność polityczną i niepodległościową. Jako członek Naczelnej Rady Ludowej („rząd dzielnicowy”) przyczynił się wprost do odrodzenia państwowości polskiej w Wielkopolsce. W II RP był posłem do Sejmu Ustawodawczego, senatorem i prezesem Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Po 1926 wycofał się z polityki. Od 1930 biskup katowicki. Tworzył w tej młodej diecezji sieć parafialną, inicjował wznoszenie świątyń, zakładanie szkół, placówek i organizacji katolickich. Dbał o wykształcenie duchowieństwa, wydawnictwa diecezjalne (*Gość Niedzielny*) i pracę duszpasterską w różnych środowiskach. W czasie II wojny światowej, gdy Śląsk wcielono do Rzeszy, sam deklarował się jako Polak, ale nie potępiał podpisywania przez część Ślązaków volkslisty rozumiejąc, iż jest to wymuszone przez wroga. Mimo dość ugodowej polityki wobec Niemców został wysiedlony z diecezji. Znalazł się w Warszawie, gdzie związał się z Podziemiem. Był kapłanem Powstania Warszawskiego. Po wojnie wrócił do diecezji. Pracował w warunkach trudnych nie tylko z uwagi na realia polityczne i gospodarcze, ale także specyficzne relacje narodowościowe tam panujące. Komuniści – z którymi próbował początkowo koegzystować – na kilka lat wydalili go z diecezji. Powrócił do niej ponownie w 1956 i pracował tam mimo częściowego paraliżu aż do śmierci.

Bł. Maria Karłowska [1865 - 1931] zakonnica, założycielka Zgromadzenia Pasterek. Od młodości angażowała się w działalność dobroczynną szczególnie wśród dzieci i ubogich. Jej misją stała się praca na rzecz zagubionych moralnie dziewcząt i kobiet. Prowadziła ewangelizację prostytutek na ulicach, w więzieniach i szpitalach wenerologicznych. Założyła kilka ośrodków, w których schronienie, opiekę duchową i pomoc w zmianie trybu życia uzyskiwały dziewczęta i kobiety trudniące się nierządem. Do tej niełatwej i niewdzięcznej misji pozyskiwała też wolontariuszki, aż w końcu w 1894 założyła Zgromadzenie Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej. Dziś Pasterki pomagają samotnym matkom i ich dzieciom, pracują w szpitalach, domach opieki i parafiach.

Św. Faustyna Kowalska [1905 - 1938] zakonnica, mistyczka, *Sekretarka i szafarka Bożego Miłosierdzia*. Pochodziła z wielodzietnej, ubogiej rodziny chłopskiej. Skończyła 3 klasy szkoły podstawowej. Pokonawszy liczne przeszkody w 1925 wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. Śluby wieczyste złożyła w 1933. Przebywała w różnych domach zakonnych (m.in. w Płocku, Wilnie i Łagiewnikach), w których zlecano jej najprostsze i najcięższe prace. Równoległe do tej bardzo zwyczajnej posługi, prowadziła nieprawdopodobnie bogate życie duchowe o mistycznym charakterze, które uczyniło

z niej jedną z najbardziej niezwykłych postaci w dziejach Kościoła. Swoje przeżycia, w tym mistyczne spotkania z Chrystusem i otrzymywane podczas nich przesłanie, spisywała w notatniku (*Dzienniczek*). W czasie objawień otrzymała od Pana Jezusa m.in. polecenie szerzenia kultu Miłosierdzia Bożego, „wytyczne” do sporządzenia obrazu Jezusa Miłosiernego z napisem *Jezu ufam Tobie* i treść *Koronki do Miłosierdzia Bożego* z wskazówkami do jej odmawiania. Wielokrotnie były jej przedstawiane rozmaite aspekty Bożego Miłosierdzia będącego przejawem wielkiej miłości Boga do ludzi i źródłem szczególnej nadziei dla wszystkich bez wyjątku grzeszników. Przeżycia duchowe siostry Faustyny, a i ona sama nie od razu zostały potraktowane przez otoczenie (także przez ludzi Kościoła) z należytą uwagą i powagą, co nie ułatwiało życia tej skromnej zakonnicy. Dodatkowo targana była ciężkimi doświadczeniami natury duchowej i zdrowotnej. Doświadczała silnych zwątpień i mroku duszy oraz bólu fizycznego wynikającego z ukrytych stygmatów i postępującej gruźlicy. Wszelkie swe cierpienia ofiarowywała dla ratowania grzeszników. Do ostatka wykonywała swą misję nakłaniania ludzi by zaufali Bożemu Miłosierdziu.

Ks. Bolesław Domański [1872 - 1939] kapłan-patriota szczególnie zasłużony dla mniejszości polskiej w Niemczech w latach międzywojennych. Po święceniach pracował w parafiach diecezji pelplińskiej (wówczas Prusy). Swoje talenty duszpasterskie i organizacyjne ujawnił zwłaszcza jako długoletni proboszcz w Zakrzewiu na ziemi Złotowskiej (po I wojnie pozostała w granicach Niemiec), gdzie stał się przewodnikiem religijnym i narodowym tamtejszych Polaków. Niezależnie od tego patronował polskim organizacjom finansowym i spółdzielczym działającym na terenie całych Niemiec. W 1931 został prezesem Związku Polaków w Niemczech – głównej organizacji polonijnej w tym kraju. Pod egidą Związku zakładano organizacje kulturalne i oświatowe, przygotowywano uroczystości patriotyczne, pielęgnowano narodową i religijną tożsamość. Ksiądz kierował ZPwN już w okresie III Rzeszy, a więc w trudnych dla tamtejszej 1,5 milionowej Polonii czasach.

Był jednym z pomysłodawców i organizatorów wielkiego i perfekcyjnie przygotowanego Kongresu Polaków w Niemczech (1938), którego trwała, godną przypomnienia i przemyślenia spuścizną są tzw. Prawdy Polaków spod Znak Rodła: 1) *Jesteśmy Polakami*, 2) *Wiara Ojców naszych jest wiarą naszych dzieci*, 3) *Polak Polakowi Bratem*, 4) *Co dzień Polak Narodowi służy*, 5) *Polska Matką naszą – nie wolno mówić o Matce źle*.

Sł. B. Róża Czacka [1876 - 1961] zakonnica pochodząca z ziemiańskiej kresowej rodziny; wszechstronnie wykształcona i uzdolniona. W wieku 22 lat całkowicie oślepla i postanowiła poświęcić życie osobom niewidomym. W tym celu poznała za granicą rozmaite metody pracy z nimi, a następnie powołała Towarzystwo Opieki nad Ociemniałym i kilka placówek opiekuńczo-rehabilitacyjnych. Przygotowywano w nich niewidomych do aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie, prowadzono naukę, przysposobienie zawodowe i rehabilitację.

W okresie I wojny światowej złożyła śluby jako tercjarka, a w 1918 założyła Zgromadzenie Franciszkanek Służebnic Krzyża i została jego przełożoną. Zadaniem zgromadzenia było niesienie pomocy ociemniałym dzieciom i wynagradzanie za duchową ślepotę świata. W latach 20-tych XX wieku stworzyła w Laskach pod Warszawą nowoczesne centrum wszechstronnej opieki nad ociemniałymi. Metody tam wypracowane wdrażano w innych ośrodkach dla niewidomych w Polsce. Placówka ta mająca również piękną wojenną i powojenną kartę działa z sukcesami do dziś. Matka Czacka będzie beatyfikowana we wrześniu 2021.

Bł. Aniela Salawa [1881 - 1922] Pochodziła z ubogiej rodziny. Miała tylko elementarne wykształcenie. Od 16 roku życia pracowała jako służąca starając się jak najlepiej wykonywać związane z tym obowiązki. Cechowała ją głęboka i szczerza religijność. Złożyła dobrowolne śluby czystości, codziennie uczestniczyła w Eucharystii, a w 1912 została tercjarką św. Franciszka. W czasie I wojny opiekowała się rannymi żołnierzami. Gdy z racji choroby osłabła fizycznie, straciła zatrudnienie i utrzymywała się tylko z prac doraźnych. Ostatnie lata życia spędziła w nędzy zmagając się z ciężką chorobą.

Swoje cierpienia ofiarowywała za Polskę i grzeszników. Do ostatnich chwil służyła bliźnim i pogłębiała swoją relację duchową z Bogiem udowadniając, iż bogata duchowość nie musi być zależna ani od wykształcenia, ani od warunków bytowych.

Św. Urszula Ledóchowska [1865 - 1939] zakonnica i pedagog, pochodziła z arystokratycznej rodziny, w której kultywowano głęboką religijność, prostotę, służbę bliźnim i cnoty patriotyczne. Od 1886 była w zakonie urszulanek. Miała szczególnie powołanie do pracy pedagogicznej, prowadziła szkołę i internaty dla dziewcząt polskich w carskiej Rosji, a także szkoły, ochronki i sierocińce w Skandynawii. W czasie I wojny niezależnie od działalności zakonnej bardzo zaangażowała się w propagowanie sprawy polskiej niepodległości. W 1920 z całą wspólnotą sióstr wróciła do kraju i osiedliła się w Pniewach koło Poznania.

W 1923 stworzyła nową gałąź urszulańskiej rodziny zakonnej powołując Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego (tzw. urszulanki szare) zajmujące się głównie nowocześnie zorganizowaną działalnością edukacyjną i wychowawczą. Formowała siostry do umiłowania Boga ponad wszystko, pragnąc, aby żyły w prostocie, były pokorne, a równocześnie pełne poświęcenia i twórcze w służbie innym, zwłaszcza dzieciom i młodzieży. Uśmiech, pogodę ducha i dobroć uważała za szczególnie wiarygodne świadectwo więzi z Chrystusem. Była autorką wielu pism religijnych i pedagogicznych, stała się cenionym autorytetem, także w świeckim środowisku oświatowym. Zmarła w opinii świętości.

Bł. Maria Teresa Ledóchowska [1863 - 1922] zakonnica, starsza siostra św. Urszuli, wszechstronnie utalentowana (także artystycznie), gruntownie wykształcona, wychowana w katolickim i patriotycznym duchu. Odrzuciła blichtr życia wśród arystokracji i mimo drwin swego środowiska poświęciła się całkowicie pracy na rzecz misji. Była inicjatorką założenia Zgromadzenia Sióstr Misjonarek (tzw. klawerianek), śluby zakonne złożyła w 1896. Nigdy nie była na Czarnym Lądzie, ale dla misji i walki z tamtejszą nędzą oraz z haniebnym handlem niewolnikami uczyniła tak wiele, że nazywana jest „Matką Czarnej Afryki”. Zdobywała fundusze, nawiązała kontakty korespondencyjne z misjonarzami, popularyzowała rozmaitymi sposobami misyjną problematykę. W drukarni, którą sama założyła, wydawała w 12 językach i wielkim nakładzie czasopismo *Głos z Afryki* i inne materiały misyjne. Pisała artykuły i dramaty sceniczne związane z tą tematyką, zakładała regionalne muzea misyjne, wygłaszała w całej Europie prelekcje i wykłady. Zmarła wyniszczona wieloma chorobami w 1922 roku. Jest patronką dzieł misyjnych w Polsce.

Ks. Bolesław Witkowski [1873 - 1939] duchowny związany z ziemią pucką, wspaniały kaznodzieja, wielki patriota, działacz społeczny i polityczny okresu zaborów i II Rzeczypospolitej. Zielaar i edukator zielarstwa i ziołolecznictwa. Po święceniach (1895) pracował jako duszpasterz i katecheta na Pomorzu (wówczas pruskim). Zaangażowany w pracę społeczną i patriotyczną działał na rzecz praw gospodarczych, politycznych i narodowych swych parafian zagrożonych germanizacją. Organizował czytelnie, spółdzielnie i kółka rolnicze. Pomagał Polakom w sporach prawnych z władzami pruskimi.

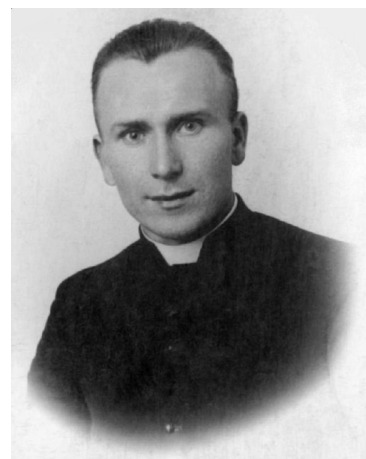
Był z ramienia listy polskiej posłem na Sejm Pruski z okręgu puckiego. W II RP prócz obowiązków proboszcza i dziekana puckiego posłował do Sejmu Ustawodawczego z ramienia endecji i działał w instytucjach samorządowych w Pucku. Był też kanonikiem Kapituły Chełmińskiej w Pelplinie. Natychmiast po wybuchu II wojny został aresztowany przez Niemców. Stracono go przez powieszenie w masowej egzekucji. Zbrodni tej dokonano w nocy z 4 na 5 listopada 1939 w lasach k. Piaśnicy. Ciała duchownego nie odnaleziono.

Ks. Jan Leon Ziółkowski [1889 - 1940] duchowny związany w początkach swej kapłańskiej formacji i posługi z Krakowem, święcenia 1913. W czasie wojny z bolszewikami kapelan Wojska Polskiego. Walczył na Wileńszczyźnie. Następnie był szefem Duszpasterstwa Wojskowego w okręgach Wilno-Lida-Grodno. Po 1925 służył w duszpasterstwie polowym na Podolu, był proboszczem wojskowej parafii w Stanisławowie, kapelanem Korpusu Obrony Pogranicza w Czortkowie, wreszcie duszpasterzem wojskowym w Jarosławiu. Stamtąd wyruszył na wojnę we IX 1939. Dostał się do sowieckiej niewoli i trafił do obozu NKWD w Kozielsku. Organizował tam konspiracyjnie życie religijne dla współwięźniów. Odprawiał msze i nabożeństwa, spowiadał, udzielał Komunii. Z obozu wywieziono go 7 IV 1940. 13 dni później został rozstrzelany przez Rosjan w Katyniu.

Ks. Karol Bogucki [1868 - 1941?] kapłan w diecezji lwowskiej, katecheta i kapelan szpitalny. W czasie I wojny światowej starszy kapelan armii austro-węgierskiej na froncie w Galicji. Od 1919 kapelan Wojska Polskiego. W okresie II RP pełnił kierownicze funkcje w duszpasterstwach wojskowych Okręgów Korpusów w Lublinie, Poznaniu i Lwowie, był dziekanem generalnym Wojska Polskiego w stopniu generała brygady. Podczas okupacji sowieckiej dwukrotnie aresztowany. Oskarżony o działalność patriotyczną i „wrogi stosunek do ZSRR” skazany został w 1940 na katorgę w gułagu. Przebywał w KarŁag w Kazachstanie – koloni karnej o zaostrożonym reżimie. Zmarł z wycieńczenia i głodu, być może „dobity” na izbie chorych zastrzykiem. Jak większość ofiar sowieckich represji nie ma swej mogiły.

Śl. B. Ks. Jan Macha [1914 - 1942] młody duchowny, patriota, męczennik. Urodzony na Górnym Śląsku, bardzo aktywny w organizacjach katolickich (Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Żywy Różaniec, Arcybractwo Straży Honorowej, Akcja Katolicka), uzdolniony muzycznie, znakomity sportowiec uprawiający piłkę ręczną w KS Azoty Chorzów. Studia teologiczne i Seminarium Duchowne w Krakowie. Świecenia 1939. Po wybuchu wojny wikariusz w Rudzie Śląskiej. Prowadził działalność charytatywną na rzecz polskich rodzin poszkodowanych przez Niemców.

Członek konspiracyjnej organizacji Polska Organizacja Zbrojna. Aresztowany przez gestapo był w więzieniu okrutnie katowany i głodzony. Nie wydał nikogo i modlił się za oprawców. Skazany przez Niemców na karę śmierci został zgilotynowany. W ostatnim liście do rodziców napisał m.in.: *umieram z czystym sumieniem. Żyłem krótko lecz swój cel osiągnąłem. Do widzenia tam na górze u Wszechmogącego.*

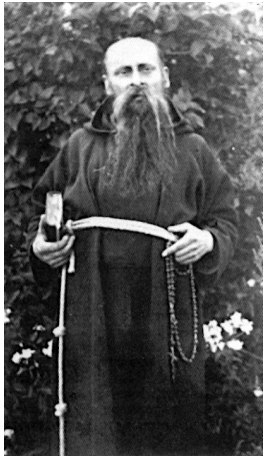
Bl. Stefan Wincenty Frelichowski [1913 - 1945] duchowny. Od dzieciństwa należał do harcerstwa, także jako kapłan był bardzo aktywnym działaczem ruchu harcerskiego i starszoharcerskiego. Po święceniach (1937) był sekretarzem biskupa diecezji chełmskiej. Następnie pracował jako wikariusz parafii Wniebowzięcia NMP w Toruniu. Był wzorowym duszpasterzem, działał charytatywnie, szczególnie oddawał się pracy z dziećmi i młodzieżą, dla której stał się wielkim autorytetem. W ramach zakrojonych na ogromną skalę niemieckich prześladowań duchowieństwa na Pomorzu,

we IX 1939 został aresztowany z innymi kapłanami. W toruńskim więzieniu organizował utajnione życie religijne dla osadzonych. Był więźniem obozów koncentracyjnych w Stutthofie i Dachau. I tam z narażeniem życia potajemnie sprawował obowiązki kapłańskie i podtrzymywał na duchu współwięźniów. Dobrowolnie pielęgnował chorych zarażonych tyfusem. Sam, skrajnie wyczerpany padł jego ofiarą i zmarł niedługo przed wyzwoleniem obozu. Współwięźniowie byli przekonani o jego świętości. Beatyfikowany w 1999. Jest patronem harcerzy.

Ks. Witold Iwicki [1884 - 1943] duchowny, wikariusz generalny diecezji pińskiej. Po święceniach (1907) szykanowany przez władze rosyjskie za działalność oświatową w Mozyrzu. Studia w Rzymie zakończył doktoratem z prawa kanonicznego. W latach 1918-20 proboszcz katolickiej parafii w Petersburgu. Podczas wojny polsko-bolszewickiej aresztowany i jako zakładnik więziony w Moskwie. Do Polski wrócił w drodze wymiany w 1921. W II RP pracował na Polesiu. Był rektorem Seminarium Duchownego w Pińsku, następnie wikariuszem generalnym diecezji pińskiej.

W czasie okupacji niemieckiej ukrywał Żydów. Po jednej z akcji Podziemia został aresztowany jako zakładnik, a następnie rozstrzelany w masowej egzekucji w Janowie Poleskim. Mimo możliwości ułaskawienia, oddał życie w zamian za ocalenie innego zakładnika.

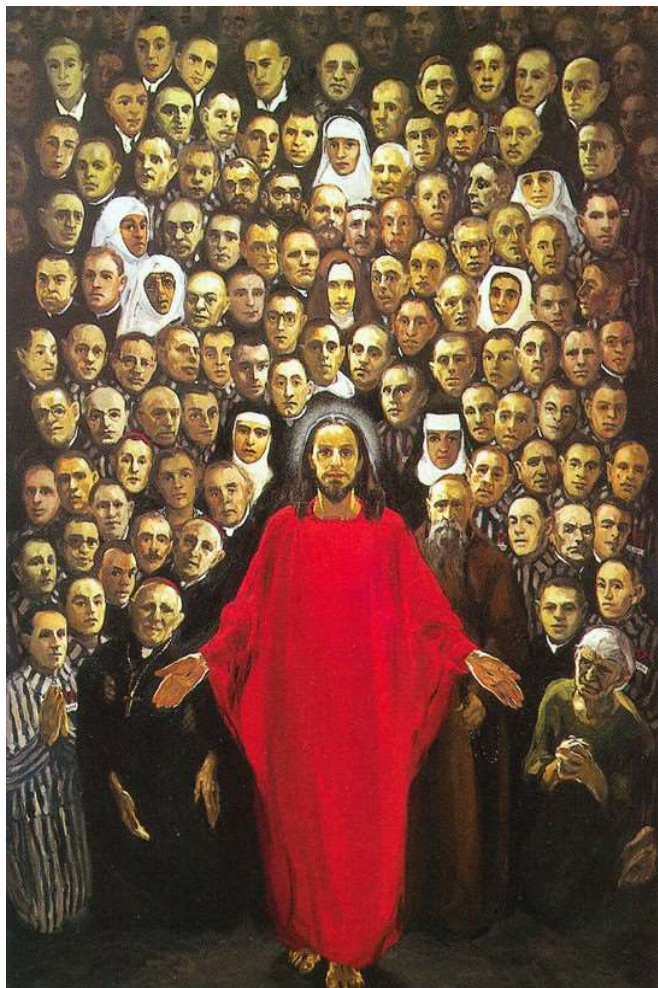
Br. Anicent Kopliński [1875 - 1841] Pochodził z niemieckiej rodziny zamieszkałej na Pomorzu. Od 1893 w zakonie kapucynów, w 1900 uzyskał święcenia kapłańskie. Pracował na terenie Westfalii i w Zagłębiu Ruhry. Był doskonałym kaznodzieją. Zajmował się opieką duszpasterską nad robotnikami sezonowymi masowo przybywającymi do tego uprzemysłowionego regionu (także z Polakami). W czasie I wojny był kapelanem jeńców wśród których dominowali nasi rodacy. Chcąc nauczyć się języka polskiego skierowany został do klasztoru kapucyńskiego w Warszawie.

I tu z wyboru pozostał, z czasem uznając przybraną ojczyznę za swoją. Dał się poznać jako wspaniały spowiednik, a jego penitentami byli m.in. dygnitarze polityczni i kościelni. Przede wszystkim jednak zasłynął bezgranicznym oddaniem ubogim i bezdomnym. Codziennie przemierzał ulice stolicy zbierając do swej kwestarskiej sakwy datki dla potrzebujących. Nazywano go św. Franciszkiem z Warszawy. W 1941 wraz z innymi kapucynami został aresztowany przez okupantów. Zarówno w więzieniu, jak i w transporcie był bity i torturowany, nie chciał jednak skorzystać z ratunku jaki mogło by mu dać jego pochodzenie (*wstydzę się być Niemcem*). Wraz z współbraćmi wywieziono go do Auschwitz gdzie zmarł w komorze gazowej.

108 błogosławionych Polskich – Męczenników II wojny światowej

Ich zbiorowa beatyfikacja miała miejsce w 1999 roku. Wszyscy oni są ofiarami niemieckich zbrodni (zginęli w obozach, w więzieniach. lub w czasie publicznych egzekucji), wszyscy oddali życie za wiarę i chrześcijańskie ideały, wszyscy wykazali się heroizmem cnót i wielką miłością do Boga, Kościoła, bliźnich i Ojczyzny. Wielu, mimo zadawanych im nieludzkich cierpień publicznie przed śmiercią przebaczyło prześladowcom, nikt z nich niezależnie od skali doświadczanych represji nie przystał na propozycje wyrzeczenia się wiary, rezygnacji z kapłaństwa czy podpisania volkslisty. W ich gronie znajduje się trzech biskupów, 52 kapłanów diecezjalnych, 26 kapłanów zakonnych, 3 kleryków, 7 braci zakonnych, 8 sióstr zakonnych i 9 osób świeckich. Życie każdego z nich warte jest poznania, zaś ich śmierć pokazuje, iż w najtrudniejszych okolicznościach można zachować wierność Bogu i Jego przykazaniom. Wśród tej grupy błogosławionych są m.in: *S. Alicja Kotowska – siostra ze zgromadzenia Zmartwychwstanek, z wykształcenia chemik, pracowała jako nauczyciel w szkołach prowadzonych przez jej zakon m.in w Wejherowie. Rozstrzelana przez Niemców w XI 1939 za próbę ochrony paramentów liturgicznych przed kradzieżą i zbezczeszczeniem.

*Ks. Marian Górecki – ur. 1903, ochotnik w wojnie z bolszewikami, święcenia 1928, wikary m.in. w Lesznie i Wolsztynie, duszpasterz Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku, opiekun tamtejszych harcerzy i młodzieżowych stowarzyszeń katolickich, kapelan wojskowy. Aresztowany 1. dnia wojny i wywieziony do obozu w Stutthofie, rozstrzelany w Wielki Piątek w 1940. *Ks. Franciszek Dachtera – ur. 1910, święcenia 1933, praca w parafiach i szkołach katolickich m.in. w Bydgoszczy, studia z historii Kościoła we Lwowie. W 1939 kapelan wojskowy, kapitan WP, po bitwie nad Bzurą w oflagu. Potem przeniesiony do obozu koncentracyjnego w Dachau – stał się tam ofiarą pseudomedycznych eksperymentów, został celowo zarażony malarią i żółtaczką, nieleczony, zmarł 1942. *Franciszek Stryjas – świecki katecheta, żonaty, ojciec kilkorga dzieci, mimo zakazu jaki obowiązywał w Wielkopolsce potajemnie nauczał religii i przygotowywał dzieci do I Komunii. Aresztowany w 1944, został uwięziony w Kaliszu, zmarł po 10 dniach ciężkich tortur. * Ks. Józef Pawłowski – ur. 1890, święcenia 1913, doktorat w Insbruku 1915, praca w parafiach w Austrii, profesor archeologii biblijnej i egzegezy w Seminarium Duchownym w Kielcach i rektor tegoż Seminarium od 1933, prowadził niezwykle aktywną działalność na rzecz misji i rozbudowaną pracę charytatywną. Po wybuchu wojny został kapelanem PCK, organizował pomoc dla jeńców, biedaków i Żydów, współpracował z Podziemiem. Aresztowany 1941, trafił do obozów koncentracyjnych w Oświęcimiu i Dachau, odmówił podpisania volkslisty, powieszony w I 1942. *Ks. Piotr Dankowski – ur. 1908, święcenia 1931, praca w parafiach na terenie Małopolski i Podhala, wybitny kaznodzieja, współpracował z Podziemiem, brał udział w nielegalnym przerzucie ludzi przez granicę w Tatrach, kolporter prasy konspiracyjnej. Aresztowany w 1941, trafił do Oświęcimia, w Wielki Piątek 1942 Niemcy „dla zabawy” urządzili z jego udziałem parodię Drogi Krzyżowej – nałożyli skatowanemu księdzu koronę z drutu kolczastego i kazali mu dźwigać ciężką żelazną belkę bijąc go przy tym. Zmarł z ran i wycieńczenia tego samego dnia. *Ks. Józef Kowalski – ur. 1911 salezjanin, pracował w Krakowie. Aresztowany ze współbraćmi w 1942, trafił do kompanii karnej w Oświęcimiu, w VII 1942 po odmowie podeptania różańca skatowany i utopiony w beczce z fekaliami. *Stanisław Starowiejski – działacz Akcji Katolickiej, ur. 1895, uczestnik walk o Lwów w 1918 i wojny polsko-bolszewickiej, odznaczony Krzyżem Walecznych i orderem Virtuti Militari, wzorowy ziemianin, żonaty, ojciec 6 dzieci i organizator wielu działań dobroczynnych, świecki rekolekcjonista, czynny szczególnie w środowisku ziemiańskim i inteligenckim. W 1939 prowadzony na egzekucję uciekł z konwoju NKWD. W 1940 pojmany przez Gestapo, osadzony w Oświęcimiu, w IV 1941 roku zmarł w wyniku ciężkiego pobicia przez strażnika. *Księża Stefan i Kazimierz Grelewscy – bracia, pracujący w Radomiu, obaj zamęczeni w Dachau. *Ks. Zygmunt Szajna – ur. 1897, święcenia 1924, od 1938 proboszcz w Górze Kalwarii, znany z patriotycznych kazań. Aresztowany 1941, więziony na Szucha w Warszawie, mimo zakazów spowiadał i udzielał tam Komunii św. Rozstrzelany w Palmirach w zbiorowej egzekucji w 1940. *Marianna Biernacka – ur. 1888, prosta chłopka, analfabetka, kochająca matka, babcia i teściowa, na własną prośbę zastąpiła w grupie zakładników brzemienną synową. Rozstrzelana wraz z synem w publicznej egzekucji w XI 1944.

*Ks. Władysław Miegoń – ur. 1892, święcenia 1915, od 1918 kapelan Wojska Polskiego, odznaczony za męstwo w wojnie z bolszewikami Krzyżem Virtuti Militari, kapelan portu wojennego w Gdyni, proboszcz tamtejszej parafii, kapelan dowództwa Floty RP w stopniu komandora, brał udział w obronie wybrzeża w 1939. Jeniec oflagu w Fuldzie, za zorganizowanie tam uroczystości patriotycznych 11 XI przeniesiony do obozu w Buchenwaldzie i Dachau, tam zmarł z wycieńczenia w 1942 roku. *O. Florian Stępiak – ur. 1912, od 1931 w zakonie kapucynów. Aresztowany z wszystkimi współbraćmi z klasztoru w Lublinie trafił w 1940 do Oświęcimia, a następnie do Dachau. Wspominany jest jako człowiek ogromnej dobroci, nawet w tych nieludzkich warunkach darzący innych pociechą, dobrym słowem i uśmiechem. Z powodu wycieńczenia nie był

zdolny do pracy, zabito go więc z grupą inwalidów w komorze gazowej w 1942.

*O. Alfons Mazurek – ur. 1891, karmelita bosy, śluby wieczyste 1912, święcenia 1916, studia teologiczne w Wiedniu, przeor klasztoru w Czernej, wychowawca kleryków, publicysta katolicki, autor pieśni kościelnych, chórmistrz. Rozstrzelany przez Niemców w 1944.

*Ks. Michał Czartoryski – ur. 1897, pochodził z rodziny arystokratycznej, uczestnik wojny z bolszewikami, gruntownie wykształcony, współzałożyciel Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej, inżynier architekt, od 1927 w zakonie dominikanów, 1931 święcenia, 1932 studia teologiczne, mistrz nowicjatu i wychowawca studentów w Dominikańskim Kolegium Filozoficzno-Teologicznym w Warszawie. Podczas powstania w 1944 kapelan, posługiwał m.in. w polowym szpitalu, do końca pozostał z rannymi i wraz z nimi został rozstrzelany przez Niemców we IX 1944.

*Ks. Antoni Leszczewicz – ur. 1890, 1914 święcenia, duszpasterz Polaków na Syberii i w Chinach, od 1938 w Zgromadzeniu Księży Marianów. Od 1941 praca duszpasterska o misyjnym charakterze w Rosycy (za Dźwiną). W II 1943 wraz z kilkuset parafianami został zamknięty przez Niemców w tamtejszym kościele i żywcem spalony. *S. Maria Noiszewska – ur. 1885 w rodzinie lekarskiej, sama skończyła studia medyczne, w czasie I wojny sanitariuszka, następnie pracowała jako lekarz szkolny i ukończyła kurs pedagogiczny, od 1919 w zakonie niepokalanek. Była nauczycielką i lekarzem w prowadzonych przez siostry placówkach m.in. w Słonimie.

W 1940 z innymi siostrami została wygnana przez Niemców z klasztoru i pozbawiona prawa do noszenia habitu, pracowała w szpitalach m.in. Baranowiczach. W 1941 powróciła do Słonima, wraz z innymi siostrami udzielała tam pomocy Żydom. Została za to aresztowana i rozstrzelana w XII 1942 r.

***Ks. Józef Stanek** – ur. 1916 w biednej chłopskiej rodzinie, wcześniej osierocony od 1935 w zakonie pallotynów, święcenia 1941, tajne studia z zakresu socjologii, w czasie Powstania Warszawskiego kapelan Zgrupowania AK „Kryśka”, służył duchową pomocą, opiekował się rannymi, których nie porzucił podczas ewakuacji. Zatrzymany przez Niemców jako zakładnik, powieszony na oczach pędzonych do niewoli żołnierzy AK i mieszkańców stolicy, których tuż przed śmiercią zdołał pobłogosławić. ***Poznańska Piątka** – młodzi, świeccy wychowankowie szkoły salezjańskiej z Poznania, zaangażowani w działalność konspiracyjnego harcerstwa i tajnej Narodowej Organizacji Bojowej, aresztowani w 1940, ciężko torturowani w śledztwie nie tracili wiary – przeciwnie czynem i słowem otwarcie ją wyrażali, pokrzepiali współwięźniów, przebaczyli przed śmiercią oprawcom. Zostali ścięci gilotyną w więzieniu w Dreźnie 24 VIII 1942.

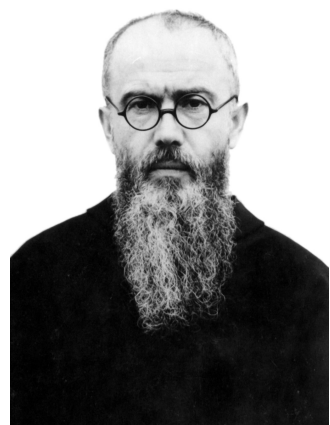
Także pozostałych 84 beatyfikowanych w tej grupie męczenników zostało w dramatycznych okolicznościach zamordowanych przez oprawców za miłość do Boga, Kościoła i Ojczyzny oraz wsparcie udzielane bliźnim. Wszyscy oni zasłużyli na wdzięczną pamięć, a dziś mogą być naszymi orędownikami u Boga w trudnych sytuacjach i pośrednikami w modlitwach, szczególnie tych zanoszonych w intencji Ojczyzny i pokoju na świecie

Bł. 11 Sióstr Nazaretanek z Nowogródka [† 1943]

Siostry ze Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu pracowały w Nowogródku od 1929. Pomagały w parafii, katechizowały, prowadziły szkołę i działalność dobroczynną. W czasie II wojny zarówno pod okupacją sowiecką (kiedy klasztor zamknięto), jak i niemiecką (gdy mogły w pewnym zakresie znów działać), wszechstronnie wspierały ciężko doświadczaną tamtejszą ludność, a potajemnie uczyły dzieci polskiego i przygotowywały do I Komunii. W obliczu narastających prześladowań nazaretanki uroczyście zadeklarowały gotowość ofiarowania Bogu swojego życia w zamian za ocalenie od śmierci dużej grupy mieszkańców miasta wziętych przez Niemców jako zakładnicy. W grupie tej były osoby mające rodziny i w ich intencji siostry szczególnie gotowe były się poświęcić. Wkrótce wobec zagrożenia życia jedyne w okolicy kapłana, kapelana i rektora tamtejszej fary ks. Aleksandra Zienkiewicza – siostry ponowiły gotowość ofiary. Tak się ułożyły wydarzenia, iż istotnie zostały one wkrótce aresztowane przez Niemców i rozstrzelane 1 VIII 1943 w pobliskim lesie, zaś zakładnicy ocaleni i ostatecznie zostali wywiezieni na roboty do Rzeszy. Także ks. Zienkiewicz przeżył wojnę. Był jednym z najwybitniejszych kapłanów wrocławskiego Kościoła, wspianym duszpasterzem akademickim i sam jest obecnie kandydatem na ołtarze.

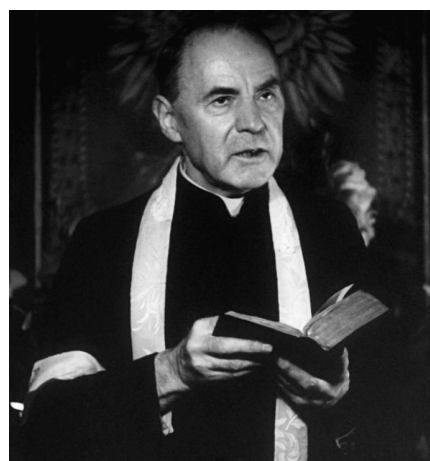

Śl. B. Ludwik Wrodarczyk [1907 - 1943] Urodził się w Radzionkowie w rodzinie górniczej. Wcześniej poczuł powołanie do stanu duchownego. W 1926 r. wstąpił do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, w 1930 złożył śluby wieczyste, a w 1933 otrzymał święcenia kapłańskie. Pełnił rozmaite funkcje w zakonnych placówkach (ekonom, wikary, organista). Tuż przed wybuchem wojny objął probostwo w małej parafii Okopy na Wołyniu. W trudnych wojennych czasach wspierał swych parafian duchowo i w miarę możliwości materialnie, a nawet ratował z wojennych zagrożeń. Organizował zajęcia edukacyjne, zajmował się ziołolecznictwem. W czasie sowieckiej okupacji docierał z sakramentalną posługą do wiernych z innych kresowych parafii pozbawionych swych duszpasterzy, zaś pod okupacją niemiecką udzielał również pomocy ukrywającym się Żydom, za co pośmiertnie otrzymał medal „Sprawiedliwy wśród narodów świata”. Gdy w 1943 Ukraińcy rozpoczęli zorganizowaną na masową skalę rzeź Polaków, sugerowano mu ukrycie się w lasach. Nie chciał jednak zostawić swych parafian, kościoła i Najświętszego Sakramentu na pastwę band UPA. Spodziewał się śmierci z ich rąk. I istotnie 6 XII banderowcy wtargnęli do kościoła w Okopach, gdzie czuwał na modlitwie przed tabernakulum. Ułagał ich, by nie podpalali świątyni. Własnego życia jednak nie uratował i zginął w niewyobrażalnych męczarniach podczas tortur.

Św. Maksymilian Maria Kolbe [1894 - 1941] duchowny, męczennik. 1910 wstąpił do zakonu franciszkanów, 1915 śluby wieczyste, 1918 święcenia. Studia w Rzymie i Krakowie, doktoraty z filozofii i teologii. Miał gruntowne wykształcenie humanistyczne i wybitne predyspozycje do przedmiotów ścisłych oraz zmysł techniczny, fascynował się nowymi wynalazkami, był świetnym organizatorem i planistą. Założył „Rycerstwo Niepokalanej” – międzynarodowy ruch maryjno-apostolski, wydawał pismo *Rycerz Niepokalanej* rozchodzące się w kilkuset tysięcznym nakładzie. Był organizatorem największego na świecie klasztoru franciszkańskiego w Niepokalanowie, inicjatorem zorganizowania tam nowoczesnego ośrodka wydawniczego. Jako misjonarz odnosił wielkie sukcesy w Japonii – kraju niezwykle trudnym dla ewangelizacji. W okresie wojny był szykanowany i zmuszony do skrajnego ograniczenia funkcjonowania klasztoru w Niepokalanowie, mimo to prowadził rozległą działalność charytatywną. Dwukrotnie aresztowany ostatecznie został więźniem obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu (nr 16670). Tam dobrowolnie ofiarował się zastąpić skazanego na śmierć głodową współwięźnia, chcąc go jako ojca rodziny ocalić. Niemcy zgodzili się na tę zamianę. W komorze głodowej o. Maksymilian do końca pocieszał skazanych wraz z nim więźniów. Zmarł po kilkunastu dniach męczarni dobity zastrzykiem z fenolu. Motto życiowe: *celem człowieka jest spełnianie z miłością woli Boga i Niepokalanej, a inne zajęcia to zwykła strata czasu.*

Św. Edyta Stein [1891 - 1942] zakonnica, męczennica, patronka Europy, uczona. Urodziła się w zamożnej rodzinie żydowskiej we Wrocławiu. Tu też ukończyła liceum, a następnie rozpoczęła studia. Naukę kontynuowała na Uniwersytetach w Getyndze i Fryburgu. Była filozofem, doktorem nauk, zwolennikiem fenomenologii. Zawodowo pracowała m.in. w gimnazjum we Wrocławiu, Instytucie Pedagogiki Naukowej w Münsterze i liceum w Spirze. Podczas I wojny światowej była sanitariuszką Czerwonego Krzyża. Na drodze duchowych poszukiwań odeszła od rodzimego wyznania mojżeszowego i przez jakiś czas deklarowała się jako agnostyczka i ateistka, by ostatecznie dokonać konwersji na katolicyzm (1922). W 1933 wstąpiła do Karmelu w Kolonii i przyjęła imię zakonne Teresa Benedykta od Krzyża. Śluby wieczyste złożyła w 1938. Wówczas też w obawie przed antysemickimi prześladowaniami w Niemczech przeniesiono ją do klasztoru w Holandii. I tam jednak została aresztowana, a następnie wywieziona do Auschwitz gdzie 9 VIII 1942 została zagazowana.

Ks. Wiktor Potrzebski „Corda” [1880 - 1944] ksiądz, działacz niepodległościowy, pedagog, kapelan AK, powstaniec warszawski. Po święceniach (1904) został wikarym w Kole. Za głoszenie haseł antycarskich i niepodległościowych był wydany z zaboru rosyjskiego. Osiadł w Galicji, gdzie pracował w kilku parafiach (gł. w diecezji lwowskiej). Dał się poznać jako gorliwy kapłan, wspianiały kaznodzieja, społecznik i patriota. W II RP był wykładowcą w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Trokach i dyrektorem gimnazjum

w Grodnie. Podczas okupacji pod zmienionym nazwiskiem przebywał w Warszawie. Brał udział w tajnym nauczaniu. Był kapłanem AK. W czasie Powstania Warszawskiego wyróżniał się wielką gorliwością duszpasterską. Mimo skrajnego zagrożenia odprawiał po kilka mszy św. dziennie, spowiadał, głosił kazania, udzielał sakramentu chorych, grzebał po chrześcijańsku poległych. Zginął pod gruzami zbombardowanego przez Niemców budynku w którym zorganizował polową kaplicę.

Ks. Tadeusz Jachimowski „Budwicz” [1892 - 1944] ksiądz, doktor filozofii, tajny szambelan papieża, honorowy kanonik kielecki, pułkownik i kapelan Wojska Polskiego. Po święceniach (1914) pracował w diecezji mohylewskiej. W czasie I wojny kapelan polskich oddziałów walczących na Wschodzie (m.in. Dywizji Strzelców Polskich). W II RP kanclerz Polowej Kurii Biskupiej (do 1933), naczelný kapelan Sokolstwa Polskiego i studentów.

Wydawca *Kwartalnika* – pisma dedykowanego kapelanom, wykładowca akademicki. W 1939 aresztowany przez Niemców i więziony na Pawiaku. Po zwolnieniu został rektorem akademickiego kościoła Św. Anny. Zorganizował tajne Towarzystwo Patriotyczne skupiające przedstawicieli inteligencji. W konspiracji od 1941. Naczelný kapelan Związku Walki Zbrojnej, a 1943 roku naczelný kapelan i szef służby duszpasterskiej Sił Zbrojnych w Kraju (Armii Krajowej) i zastępca biskupa polowego Wojska Polskiego. Autor modlitewnika dla żołnierzy *Żołnierz Chrystusowy*. Podczas Powstania Warszawskiego został rozstrzelany przez Niemców wraz z mieszkańcami kamienicy, w której przebywał.

Śl. B. Teresa Kierocińska [1885 - 1946] zakonnica, opiekunka najuboższych, „Anioł Zagłębia”. Urodziła się w Wieluniu. Wychowywała się w patriotycznym i religijnym środowisku. Bardzo wcześnie zadeklarowała pragnienie życia zakonnego jednak trwający kilkanaście lat sprzeciw ojca sprawił, że dopiero w 1921 mogła wstąpić do Karmelu. Z czasem stała się współzałożycielką i przełożoną nowej rodziny zakonnej, która pozostając przy duchowości karmelitańskiej prowadziła też czynną działalność wśród najbardziej potrzebujących. Miejscem jej działalności był głównie Sosnowiec, a dokładniej jego

najuboższe dzielnice pełne nędzy materialnej i moralnej. Pod jej kierunkiem powstawały warsztaty krawieckie i hafciarskie dla dziewcząt, szkoła, ochronka, noclegownia i inne placówki opiekuńcze. Prowadziła też „bezpośrednią” ewangelizację odwiedzając najbardziej zaniedbane rejony miasta. W czasie wojny kontynuowała swą misję, a dodatkowo ukrywała w placówkach zakonnych żołnierzy Podziemia i żydowskie dzieci oraz wspomagała wojenne sieroty. Zmarła w opinii świętości powszechnie nazywana „Dobrą Matką Zagłębia”.

S. Matylda Getter [1870 - 1968] siostra zakonna, naczelną matką przełożoną prowincji warszawskiej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, działaczka społeczna, pedagog, pośmiertnie odznaczona medalem *Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*. Pochodziła z wielodzietnej, warszawskiej rodziny. Pragnęła wstąpić do Karmelu, ostatecznie w 1895 złożyła śluby wieczyste w Zgromadzeniu Rodzina Maryi, które specjalizowało się w opiece nad dziećmi. Pracowała w prowadzonych przez ten zakon zakładach wychowawczych i szkołach na terenie Rosji. W 1914 zainicjowała powstanie nowego zakonu Franciszkanek Rodziny Maryi i przeniosła się na ziemie polskie. W czasie I wojny prowadziła lazaret, jadłodajnię i świetlice dla dzieci. W II RP utworzyła sieć kilkudziesięciu placówek edukacyjnych i opiekuńczych rozsianych po całym kraju. W 1936 została przełożoną prowincji. W 1939 i 1944 w domu zakonnym w Warszawie mieścił się zarządzany przez nią szpital polowy, a przez 5 lat okupacji działała tam stołówka dla ubogich.

Siostra współpracowała z Podziemiem zwłaszcza w zakresie pomocy aresztowanym. Zgodnie z jej dyspozycją mimo grożącej za to kary śmierci sieć zakonnych sierocińców wykorzystywano do ukrywania żydowskich dzieci, co pozwoliło uratować kilkuset spośród nich. Motto życiowe: *Ratować dzieci, służyć krajowi.*

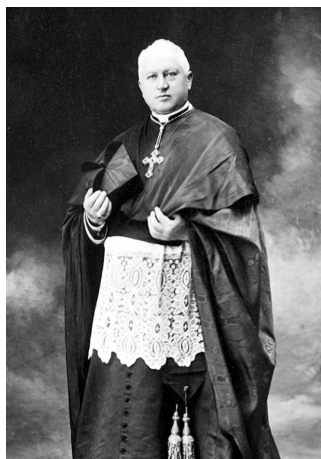

Śl. B. Stanisława Leszczyńska [1896 - 1974] pochodziła z ubogiej rodziny z Łodzi. Była niezwykle wrażliwa na ludzką krzywdę i głęboko religijna. W czasie I wojny pracowała w Komitecie Niesienia Pomocy Biednym. Miała męża i czworo dzieci. Po ukończeniu w 1922 z wyróżnieniem Szkoły Położniczej rozpoczęła pracę w swoim zawodzie który okazał się jej prawdziwym powołaniem. Była wybitną profesjonalistką i osobą bezgranicznie oddaną matkom i dzieciom, które

sprowadzała na świat. W czasie okupacji za pomoc udzielaną Żydom z całą rodziną została aresztowana i wraz z córką trafiła do obozu w Auschwitz. Pełniła tam obowiązki położnej. W tym piekle na ziemi przyjęła ok. 3000 porodów. Wykonywała swoją misję i niezależnie od okoliczności robiła wszystko by poród był bezpieczny, a matka i dziecko choć przez chwile mogli się sobą nacieszyć. Odmówiła uśmiercania noworodków czego żądali od niej Niemcy (*Nie, nigdy!. Nie wolno zabijać dzieci!*). Po wojnie swoje obozowe doświadczenia opisała w *Raporcie położnej z Oświęcimia.*

Abp. Józef Gawlina [1892 - 1964] biskup polowy Wojska Polskiego, generał. Pochodził z Górnego Śląska, studia i święcenia (1921) we Wrocławiu, w czasie I wojny w armii pruskiej, ranny w boju. Czynny w diecezji katowickiej, gdzie prócz pracy duszpasterskiej w kolejnych parafiach, zajmował się też działalnością dobroczynną, kierował redakcją *Gościa Niedzielnego*, zorganizował Katolicką Agencję Prasową, był zwierzchnikiem diecezjalnej Akcji Katolickiej. Od 1933 biskup polowy Wojska Polskiego. We wrześniu 1939 na polecenie zwierzchników ewakuował się z kraju i rozpoczął posługę Biskupa Polowego Polskich Sił Zbrojnych na Uchodźstwie mającego w swej pieczy żołnierzy polskich służących we Francji, Wielkiej Brytanii, na Bliskim Wschodzie, w Afryce i w ZSRR (okresowo), a od 1944 roku we Włoszech, Belgii, Holandii i w Niemczech. M.in. towarzyszył Armii gen. Andersa w czasie jej formowania w ZSRR, ewakuacji na Bliski Wschód i walk w Italii. Był też biskupem ordynariuszem dla polskich uchodźców cywilnych na Wschodzie, a po 1945 – gdy nie mógł wrócić do kraju – duchowym opiekunem (tzw. Protektorem) Emigracji Polskiej. W tej roli stworzył w kilkudziesięciu krajach polskie misje katolickie, wizytował polonijne parafie, wydawał katolickie publikacje dla Polonii, doprowadził do zbudowania polskiej kaplicy w podziemiach Bazyliki Św. Piotra. Był zaangażowany w przygotowaniu Soboru Watykańskiego II na którym był sekretarzem Komisji dla Spraw Biskupów i Diecezji. Pochowany na Monte Cassino

Śl. B. August Hlond [1888 - 1948] kardynał, prymas Polski, salezjanin. Przed I wojną inspektor szkolny salezjańskiej prowincji austro-węgiersko-niemieckiej, następnie biskup katowicki, arcybiskup gnieźnieński, poznański i warszawski. Opiekun duchowy Polonii. Bardzo aktywny na forum Kościoła powszechnego. Jego działalność duszpasterska, naukowa i społeczna walczyły przyczyniła się do odrodzenia religijnego i integracji kraju po odzyskaniu niepodległości. Powołał Akcję Katolicką, Katolicką Agencję Prasową oraz cały szereg organizacji i stowarzyszeń działających w duchu społecznej nauki

Kościoła i formujących narodowe elity. W czasie wojny na emigracji skąd kierował przez plenipotentów Kościołem w okupowanym kraju. Okresowo internowany przez Niemców. Po powrocie do kraju koncentrował się na odbudowaniu Kościoła po zniszczeniach wojennych, stworzeniu polskiej administracji kościelnej na ziemiach odzyskanych, kształceniu duchownych a także rozlicznych akcjach charytatywnych. Przewidywał problemy Polaków i Kościoła w nowych realiach politycznych, a ich rozwiązanie widział przede wszystkim w trwaniu przy wartościach (*Polska nie zwycięży bronią, ale pokutą, miłością bliźniego i Różańcem*).

Kard. Adam Sapieha [1867 - 1951] arcybiskup krakowski pochodzący z książęcej i bardzo ustosunkowanej rodziny, wychowany w duchu pobożności i patriotyzmu, studia teologiczne, prawnicze i dyplomatyczne. Po święceniach (1893) praca duszpasterska i naukowa we Lwowie, szambelan papieski, rzecznik spraw polskich w kurii rzymskiej, od 1911 biskup krakowski, dobry rządca diecezji znany z wielu inicjatyw duszpasterskich, charytatywnych i patriotycznych. W czasie I wojny założył Księżęco Biskupi Komitet Pomocy dla jej ofiar. W II RP politycznie sprzyjał ruchowi chadeckiemu. Rozwijał

swą archidiecezję poprzez zakładanie nowych parafii, dbałość o poziom duchowieństwa i intensyfikowanie działalności katolickich instytucji i stowarzyszeń (w tym Caritas i Akcja Katolicka). Podczas okupacji wykazał się niezłomną postawą. Był aktywny na wielu polach, wspierał rodaków w okupowanym kraju, utrzymywał łączność z władzami na emigracji. Wobec nieobecności w kraju prymasa Hlonda stał się nieformalnym przywódcą polskiego Kościoła i wielkim autorytetem dla Polaków. Po 1945, w nowej sytuacji politycznej konsekwentnie bronił niezależności Kościoła i praw wiernych.

Ks. Henryk Mosing [1910 - 1999] kapłan, lekarz, epidemiolog, lwowiak. Pochodził z patriotycznej rodziny o wielopokoleniowych tradycjach lekarskich. Ukończył studia na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W 1937 uzyskał tytuł doktora medycyny. Był aktywistą stowarzyszeń katolickich, ofiarne udzielał się na niwie charytatywnej jako medyk-wolontariusz. Od 1930 pracował w uniwersyteckim Instytucie Epidemiologicznym kierowanym przez prof. Rudolfa Weigla, wynalazcę szczepionki przeciw tyfusowi. Z uwagi na zapotrzebowanie

na ten preparat Instytut działał zarówno podczas okupacji sowieckiej, jak i niemieckiej. W tym trudnym okresie za sprawą m.in. doktora Mosiga produkowane tam szczepionki trafiały nielegalnie do Podziemia, do obozów pracy i gett, on też brał udział w ukrywaniu na terenie placówki osób zagrożonych represjami zatrudnianych tam w charakterze „karmicieli wszy”. Po wojnie pozostał we Lwowie przejmując kierownictwo Instytutu. Był bardzo oddany Polakom którzy pozostali na Kresach, bezinteresownie służył im pomocą medyczną, wspierał rozmaite – często nielegalne – działania podtrzymujące ich poczucie narodowe i wiarę. W 1961 został potajemnie wyświęcony na kapłana przez kardynała Stefana Wyszyńskiego i rozpoczął (zakazaną z punktu widzenia prawa sowieckiego) działalność duszpasterską (m.in. prowadził w swoim mieszkaniu tajne seminarium duchowne). Zmarł we Lwowie i pochowany został na Cmentarzu Łyczakowskim.

Ks. Michał Poradowski „Benedykt” [1913 - 2003] duchowny, teolog, filozof i socjolog specjalizujący się w szeroko rozumianej tematyce komunizmu, wielki patriota związany z ruchem narodowym, kapelan wojskowy, działacz polonijny. W młodości związany z harcerstwem i młodzieżowymi organizacjami antykomunistycznymi. Po święceniach (1936) podjął studia prawnicze, które kontynuował w czasie okupacji na tajnym uniwersytecie. W konspiracji związany z Narodową Organizacją Wojskową i Narodowymi Siłami Zbrojnymi, w których został Szefem Służby Duszpasterskiej (w stopniu kapitana). Po wojnie zagrożony aresztowaniem został przerzucony na Zachód. Kapelan w armii gen. Andersa. Po demobilizacji studiował we Francji uzyskując doktoraty: z teologii, prawa i socjologii. Od 1950 do 1993 przebywał w Chile pracując jako profesor na tamtejszych uniwersytetach katolickich, wiele publikował. Jego zainteresowania naukowe dotyczyły lewicowych i lewackich ideologii w których widział ogromne zagrożenie. Krytycznie oceniał też pewne posoborowe zmiany w Kościele. Długoletni lider chilijskiej Polonii i wydawca miesięcznika *Polak w Chile*. Ostatnią dekadę życia spędził we Wrocławiu.

Sł. B. Michał Rapacz [1904-1946] urodził się w chłopskiej rodzinie w Małopolsce. W Krakowie ukończył studia teologiczne i seminarium duchowne. Święcenia przyjął w 1931. Był katechetą i wikariuszem w kilku parafiach diecezji krakowskiej. Wyróżniał się zwłaszcza jako duszpasterz młodzieży. W 1938 został proboszczem w Płokach koło Trzebini. W trudnych czasach okupacji stał się dla swych parafian wielkim autorytetem, niósł duchowe wsparcie i pomoc. Oficjalnie nie angażował się w politykę choć utrzymywał kontakty z Armią Krajową. Po wojnie udzielał wsparcia i schronienia żołnierzom antykomunistycznego Podziemia ściganym przez „bezpiekę”. Nie godził się na zmiany ustrojowe zachodzące wówczas w Polsce. Przed plebiscytem w 1946, który miał być testem popularności „władzy ludowej” otwarcie się przeciwstawiał się nowym porządkom i sowieckiemu protektoratowi. Lokalni działacze partyjni i funkcjonariusze UB postanowili uciszyć niepokornego kapłana, który mimo ostrzeżeń pozostał na parafii. Został stamtąd pod osłoną nocy uprowadzony i rozstrzelany w pobliskim lesie stając się ofiarą komunistycznego reżimu. Śledztwo w sprawie tej zbrodni umorzono w 1947 roku, obecnie wznowił je IPN.

O. Łucjan Łuszczki [1910 - 1991] duchowny, bernardyn, doktor teologii, więzień łagrów kapelan, major WP, duszpasterz polonijny, wykładowca uniwersytecki, publicysta i wielki społecznik. Po święceniach (1936) pracował w Kalwarii Zebrzydowskiej i w klasztorze bernardyńskim w Zbarażu. Zasłynął jako wybitny kaznodzieja. W czasie okupacji sowieckiej aresztowany przez NKWD i skazany na katorgę w łagrze na Kołymie. Po amnestii w 1941 duszpasterz polskich zesłańców w Kazachstanie. Od 1942 kapelan w Armii Polskiej gen. Andersa. Brał udział w walkach 2. Korpusu Polskiego m.in. w bitwie pod Monte Casino. Ciężko ranny po Bolonii. Do 1953 duchowny opiekun Polaków w Wielkiej Brytanii, a następnie Rektor Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie (do 1970) i duszpasterz polonijny w Chicago. Zarówno w Argentynie jak i w USA był niezwykle aktywny. Prócz posługi kapłańskiej, zajmował się katechizacją, organizowaniem punktów duszpasterskich i ośrodków kultury dla Polaków, wydawaniem polonijnej prasy religijno-społecznej. Animował życie polonijnych organizacji i patronował wielu imprezom o patriotyczno-religijnym charakterze.

Ks. Władysław Gurgacz "Sem" [1914 - 1949] duchowny, jezuita, kapelan „Wyklętych”, artysta-malarz specjalizujący się w tematyce religijnej. Od 1931 w nowicjacie u Jezuitów, studia filozoficzne. Tuż przed wybuchem wojny złożył na Jasnej Górze osobisty *Akt Całkowitej Ofiary za Ojczyznę w niebezpieczeństwie* ofiarując swe życie Bogu jako przebłaganie za grzechy narodu z prośbą o błogosławieństwo dla Polski. W czasie okupacji kontynuował studia teologiczne, W 1942 przyjął święcenia kapłańskie. Z powodu ciężkiej choroby opuścił wiosną 1944 klasztor w Warszawie,

co uratowało mu życie gdyż wszyscy jego współbracia zostali podczas Powstania bestialsko zamordowani przez Niemców. Po wojnie duszpasterzował m.in. w Krynicy. Nawiązał wówczas kontakt z antykomunistycznym Podziemiem. Został kapłanem Podziemnej Armii Niepodległościowej – oddziału „Wyklętych” złożonego z bardzo młodych żołnierzy. Odprawiał dla nich Msze św., spowiadał, głosił rekolekcje, prowadził wykłady z etyki i oddawał ostatnią posługę. Ostatecznie oddział został rozbity, a większość jego żołnierzy zginęła. „Sem” (pseudonim od słów *Servus Mariae*, tj. *Sługa Maryi*) aresztowany został w 1949. Po ciężkim śledztwie w UB i farsie procesu skazano go na karę śmierci i zabito metodą katyńską. W sądzie powiedział: *Moje czyny były zgodne z tym o czym myślą miliony ciemnionych Polaków, którym obecny los zgotowało NKWD.*

S. Izabella Łuszczkiewicz [1898 - 1957] zakonnica, wychowanka krakowskich Urszulanek, działaczka Związku Dziewcząt Polskich, sanitariuszka w okresie wojny 1920. Od 1923 w Zgromadzeniu Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo. W Paryżu ukończyła Wyższą Szkołę Pielęgniarek. Pracowała w szpitalach lwowskich i jako wykładowca w tamtejszej szkole pielęgniarskiej. W czasie okupacji formalnie posługiwała w zakonnej ochronie, ale równolegle ściśle współpracowała z Podziemiem.

Prowadziła szkolenia sanitarne dla partyzantów Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Była łączniczką i kurierem oraz dyspozytorką środków medycznych pochodzących ze zrzutów. Po wojnie pracowała w kilku szpitalach i zakonnych zakładach opiekuńczych. Utrzymywała łączność z antykomunistycznym poakowskim podziemiem niepodległościowym. M.in. nielegalnie przyjmowała do szpitala rannych Wyklętych. W 1948 aresztowana przez UB i torturowana w śledztwie. Skazana na podwójną karę śmierci zmienioną na dożywotnie więzienie. Wyrok odbywała w najcięższych zakładach karnych. Po 1956 karę złagodzano ale nie anulowano. Zmarła w czasie jej odbywania.

Ks. Józef Wrycza [1884 - 1961] ksiądz, patriota, konspirator. Po święceniach (1908) pracował w wielu pomorskich parafiach. Równolegle do pracy duszpasterskiej i katechetycznej prowadził amatorskie badania nad folklorem kaszubskim. Należał do Kaszubskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Był związany z ruchem młodokaszubskim działającym w myśl hasła *co kaszubskie, to polskie* i podkreślającym związki Kaszubów z Polską. W I 1919 był przez władze pruskie skazany na karę śmierci za działalność na rzecz Polski, ale ostatecznie został uwolniony. Przeniósł się do Wielkopolski i tam objął funkcję kapelana tworzącego się Wojska Polskiego. W II 1920 brał udział w uroczystości zaślubin Polski z Bałtykiem celebrując uroczystą Mszę św. z tej okazji (uniknął wówczas niemieckiego zamachu). W II RP był m.in. proboszczem kościoła garnizonowego w Toruniu. W 1924 przeniesiony do rezerwy w stopniu pułkownika wrócił na Pomorze. Podczas II wojny był prezesem największej tamtejszej konspiracyjnej organizacji – Gryfa Pomorskiego. Odprawiał tajne Msze św., udzielał sakramentów, zaprzysięgał nowych członków organizacji. Głosił kazania i przemówienia, w których podkreślał konieczność powrotu do Macierzy całego Pomorza. Stał się legendą, był nieuchwytny, wymykał się niemieckim obławom choć ogłoszono za nim listy gończe, a za jego głowę wyznaczono nagrodę; a każdy kto mu pomógł zagrożony był karą śmierci. Po wojnie nadal aktywnie pracował w swojej parafii, a ostatnie lata spędził w Tucholi.

Bp. Czesław Kaczmarek [1895 - 1963] duchowny, po święceniach (1922) studia we Francji, doktorat z nauk społecznych, dyrektor Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w diecezji płockiej, od 1938 biskup kielecki. W czasie okupacji udzielał schronienia duchownym zagrożonym eksterminacją i popowstańczym uciekinierom z Warszawy, wspierał AK i prowadził rozległą akcję dobroczynną. Po „pogromie kieleckim” doprowadził do niezależnego zbadania sprawy i sporządzenia raportu, w którym wydarzenie to zostało uznane za sowiecką prowokację obliczoną na zniechęcenie Zachodu do wspierania Polski. To i jego patriotyczna postawa sprawiły, że 1951 został aresztowany przez komunistów pod zarzutami *szpiegostwa na rzecz Stanów Zjednoczonych oraz Stolicy Apostolskiej, faszyzacji, nielegalnego handlu walutami i kolaboracji*. W śledztwie poddawany był nieludzkim torturom, jednocześnie władze zorganizowały gigantyczną nagonkę propagandową dyskredytującą go w oczach części kleru i wiernych. Udręczony fizycznie i psychicznie biskup przyznał się w pokazowym procesie do stawianych mu nieprawdziwych zarzutów i został skazany na 12 lat więzienia. Po 3 latach został amnestionowany, ale zarazem obligatoryjnie internowany w jednym z klasztorów.

W 1957 dalsze rozpatrywanie jego sprawy umorzono z powodu braku dostatecznych dowodów, a on sam wrócił do biskupiej posługi wycieńczony fizycznie ale niezłomny duchem stając się wielkim autorytetem dla wiernych. Komuniści nadal szkalowali go i drastycznie utrudniali pracę jego diecezji. Znekany wieloletnimi prześladowaniami biskup zmarł na zawał serca. W 1990 został pośmiertnie uniewinniony i zrehabilitowany.

Śl. B. Antoni Baraniak [1904 - 1977] biskup, salezjanin, studia w Rzymie, sekretarz prymasów A. Hlonda i S. Wyszyńskiego, od 1953 biskup pomocniczy archidiecezji gnieźnieńskiej. W 1953 aresztowany przez komunistów. Mimo tortur fizycznych i psychicznych nie obciążył fałszywymi zarzutami aresztowanego prymasa Wyszyńskiego, do czego oprawcy nakłaniali go w ciężkim śledztwie. Pozostawał w pełnej izolacji do „odwilży” 1956, inwigilowany był do końca życia. W 1957 został arcybiskupem poznańskim. Cieszył się wielkim szacunkiem. Wbrew woli władz zorganizował w diecezji uroczyste obchody tysiąclecia Chrztu Polski. Był znakomitym duszpasterzem dbającym o podległe mu duchowieństwo oraz religijne i patriotyczne kształtowanie wiernych. Mimo szykan *odważnie bronił Kościoła w najtrudniejszych czasach (J.P. II).*

Śl. B. Władysław Kornilowicz [1884 - 1946] kapłan, współtwórca środowiska duchowego w Laskach, propagator tomizmu, zwolennik większego zaangażowania świeckich w liturgię. W młodości szykanowany za obronę języka polskiego w szkole. Studia filozoficzne i teologiczne we Fryburgu. Po święceniach (1912) pracował w diecezji warszawskiej jako wikariusz, katecheta i notariusz w Kurii Metropolitalnej. W okresie wojny polsko-bolszewickiej kapelan polowy. Jego szczególną misją była praca wśród studentów i młodej inteligencji różnych wyznań i poglądów. W latach międzywojennych związał się z Ośrodkiem Opieki nad Ociemniałym prowadzonym przez siostrę Różę Czacką w podwarszawskich Laskach. Był ojcem duchowym czynnego tam Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, inicjatorem wydawnictwa „Verbum” i mentorem świeckiego środowiska współpracujących z Laskami inteligentów i intelektualistów. Dzięki jego kapłańskiej posłudze oraz głoszonym indywidualnym i zbiorowym rekolekcjom wielu ateistów i innowierców nawróciło się. Ewangelizował też podczas okupacji prowadząc konferencje i rekolekcje w prywatnych domach oraz klasztorach. Zmarł w opinii świętości.

Bł. Władysław Bukowiński [1905 - 1974] ksiądz, łagiennik, misjonarz w Kazachstanie. Studia prawnicze i teologiczne. Po święceniach (1931) pracował w diecezji krakowskiej, a następnie na własną prośbę na Wołyniu. Proboszcz katedry w Łucku. Za I okupacji sowieckiej aresztowany przez NKWD, ocalał w egzekucji przy likwidacji więzienia i wrócił do pracy duszpasterskiej po wkroczeniu Niemców. Za okupacji niemieckiej prowadził rozległą działalność duszpasterską i charytatywną, opiekował się ofiarami czystek ukraińskich, wspierał rodziny uwięzionych, ratował żydowskie dzieci.

Po ponownym wkroczeniu Rosjan w 1945 został znów aresztowany wraz z dużą grupą wołyńskich duchownych. Jako wróg polityczny i „szpieg Watykanu” został skazany na 10 lat łagru. Pracował m.in. przy wyrębie tajgi i w kopalni miedzi. Mimo skrajnego wyczerpania pełnił zakazaną posługę kapłańską wśród współwięźniów. W 1954 został zwolniony z obozu i zesłany do Karagandy w Kazachstanie gdzie również potajemnie duszpasterzował. W 1955 mógł powrócić do Polski. Dobrowolnie postanowił zostać w Kazachstanie gdzie długi czas był jedynym księdzem katolickim. Pracował jako stróż. Mimo szykan politycznych skrycie w domach prywatnych odprawiał msze i udzielał sakramentów, a także katechizował. Działał wśród Polaków i chrześcijan innych nacji. Mimo kolejnego aresztowania pod zarzutem nielegalnego utworzenia kościoła oraz ponownego pobytu w obozie pracy, nie zaprzestał swojej misji i do końca życia służył swym wiernym w Kazachstanie.

Śl. B. Serafin Kaszuba [1910 - 1977] zakonnik, kapucyn, ewangelizator działający w ZSRR, „Boży Włóczęga”. Pochodził ze Lwowa, od 1928 w zakonie kapucynów, studia polonistyczne i teologiczne, święcenia 1933. Podczas okupacji sowieckiej i niemieckiej pracował w różnych parafiach Wołynia i Polesia. Cudem przeżył rzeź ukraińską, wspierając w tych trudnych czasach ocalałych Polaków. Po wcieleniu Wołynia do ZSRR nie wyjechał z Kresów i podjął się duszpasterstwa tamtejszych katolików prześladowanych pod względem narodowym i religijnym. Gdy w 1958 pod spreparowanymi zarzutami władze radzieckie pozbawiły go możliwości legalnego duszpasterzowania, konspiracyjnie działał nadal. Nigdy nie czerpał z swej posługi korzyści materialnych. Przemierzał – często pieszo – rozległe tereny ZSRR i konspiracyjnie ewangelizował na terenie Białorusi, Litwy, Ukrainy, Estonii, a nawet Kazachstanu. Aresztowany pod zarzutem włóczęgostwa został skazany na pięcioletnie zesłanie i przymusowe roboty, które również wykorzystał do głoszenia Dobrej Nowiny. Ponownie aresztowany został przymusowo zamknięty w szpitalu psychiatrycznym skąd zbiegł i przedostał się do Kazachstanu. U schyłku życia odwiedził Polskę. Mimo zaawansowanej gruźlicy i głuchoty wrócił jednak do swych wiernych w Kazachstanie i na Wołyniu. Zmarł we Lwowie. Motto życiowe: *na to człowiek żyje, żeby Panu Bogu służyć jak może.*

Kard. Bolesław Kominek [1903 - 1974] arcybiskup wrocławski. Pochodził ze Śląska. Po święceniach (1927) studia filozoficzne i socjologiczne w Paryżu i praca w diecezji katowickiej. W latach II wojny, gdy Górny Śląsk wcielono do Rzeszy, prowadził działalność duszpasterską i charytatywną wśród stałych diecezjan, a także przebywających tu polskich jeńców i robotników przymusowych. Pośredniczył w kontaktach pomiędzy władzami kościelnymi, a rządem na wychodźstwie. W 1945 zorganizował zakrojoną na szeroką skalę pomoc dla przesiedleńców, którzy z Kresów przemieszczali się na tzw. Ziemie Odzyskane. W 1945 został mianowany administratorem apostolskim w Opolu, a 1951 desygnowany był na administratora diecezji wrocławskiej. Nie mógł jednak ani pozostać dłużej w Opolu, ani objąć urzędu we Wrocławiu wobec sprzeciwu władz państwowych, które oczekiwały, by na Ziemiach Zachodnich i Północnych działali biskupi rezydencjalni, a nie tymczasowi administratorzy. W 1952 otrzymał sakrę biskupią. Obowiązki we Wrocławiu obejmował etapami: w 1956 jako wikariusz generalny arcybiskupa gnieźnieńskiego, w 1967 jako administrator apostolski, a od 1972 arcybiskup metropolita wrocławski. W 1973 został kardynałem. W archidiecezji wrocławskiej musiał sprostać bardzo trudnemu organizacyjnie i politycznie zadaniu stworzenia polskiej organizacji kościelnej na podległym sobie terenie. Był rzecznikiem zakończenia tymczasowego statusu, jaki obowiązywał jeszcze długo po wojnie. W latach 1956-1972 był przewodniczącym Komisji Episkopatu ds. Kościoła na Ziemiach Odzyskanych, miał ogromne zasługi w kanonicznej stabilizacji na tym obszarze, do czego niewątpliwie przyczynił się słynny list biskupów polskich do biskupów niemieckich, którego był współautorem. Był dobrym gospodarzem swej archidiecezji. Wiele uwagi przykładął do pracy parafii (znaczna ich część ustanowił) i do kształcenia duchowieństwa. Współpracował z Klubem Inteligencji Katolickiej, zainicjował Wrocławskie Dni Duszpasterskie i reaktywował działalność Księgarni Archidiecezjalnej. Odpowiadał za diecezjalne uroczystości Milenium Chrztu Polski. Był też znaną postacią w Kościele powszechnym, członkiem wielu papieskich komisji, aktywnym uczestnikiem II Soboru Watykańskiego.

Bł. Stefan Wyszyński [1901 - 1981] kardynał dla swych zasług zwany „Prymasem Tysiąclecia”. Po święceniach (1924) studia i doktorat na KUL-u i podróż naukowa po Europie. W II RP wykładowca katolickiej nauki społecznej, publicysta religijny, animator Akcji Katolickiej i Chrześcijańskich Związków Zawodowych, członek Rady Społecznej przy Prymasie Polski. W czasie II wojny zaangażowany w tajne nauczanie, kapelan AK, duszpasterz niewidomych w Laskach. W 1945 rektor seminarium we Włocławku. W 1946 biskup lubelskie a zarazem profesor i kanclerz KUL-u.

W 1948 zostaje arcybiskupem metropolitą gnieźnieńskim i prymasem Polski. Przyszło mu spełniać tę funkcję w wyjątkowo trudnych warunkach. Musiał odbudować Kościół w Polsce po ogromnych stratach wojennych, stworzyć jego struktury na Ziemiach Odzyskanych, a przede wszystkim utrzymać jego spoistość, niezależność i znaczenie w rządzonej przez komunistów kraju. Okazał się prawdziwym mężem stanu. Potrafił być elastyczny i tam gdzie mógł szedł na kompromis, a jednocześnie pozostał nieustępliwy w kwestiach fundamentalnych i nieustraszony w obronie praw religijnych oraz praw człowieka w naszym kraju. W 1952 został kardynałem. Aresztowany w 1953, trzy następne lata spędził w izolacji, wychodząc na wolność dopiero na fali „odwilży” w 1956. Był inicjatorem Jasnogórskich Ślubów Narodu (26 VIII 1956), a także twórcą idei Wielkiej Nowenny Tysiąclecia (1957-1965), podczas której wierni mieli poprzez moralną odnowę i pogłębienie religijności przygotować się duchowo na millenium Chrztu Polski. Te 9-letnie przygotowania znalazły swój podniosły finał 3 V 1966 w Częstochowie. Wszystkie te inicjatywy uratowały dziedzictwo katolickie w Polsce, wzmocniły pozycję Kościoła, a Polaków uchroniły przed mentalnym zsowietyzowaniem. Przygotowały też grunt pod przemiany lat 80-tych. W latach tych (jak i wcześniejszych) prymas stał się moralnym autorytetem, wspierającym rodzącą się w Polsce opozycję. Choć przestrzegał przed nadmierną radykalizacją działań, to konsekwentnie protestował przeciw nadużyciom władzy, która podobnie jak opozycja liczyła się z jego zdaniem. Był także wybitną osobowością Kościoła powszechnego, aktywnie uczestniczył w Soborze Watykańskim II i odpowiadał za wdrażanie jego decyzji w Polsce. Miał również znaczny wpływ na duchowość Karola Wojtyły i jego wybór na Stolicę Piotrową. Cechowała go głęboka wiara, żelazna wola, a także pragmatyzm i talenty organizacyjne. Był znakomitym, wpływającym na tłumy słuchaczy kaznodzieją, a jego znakiem rozpoznawczym stała się wyniesiona z rodzinnego domu religijność maryjna. Surowy, ascetyczny i pozornie nieco wyniosły, miał w sobie wiele ciepła i był serdeczny w kontaktach z ludźmi. Otoczony powszechnym szacunkiem zmarł po ciężkiej chorobie w wieku 80 lat. Jego niezwykle podniosłe, prawdziwie królewskie uroczystości pogrzebowe były potężną manifestacją religijną i patriotyczną, a także hołdem złożonym wielkiemu duchowemu przewodnikowi narodu.

Bl. Hanna Chrzanowska [1902 - 1973] patronka pielęgniarek. W wojnie 1920 ochotnicza sanitariuszka. Absolwentka Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa i zagranicznych kursów pielęgniarstwa społecznego. W II RP instruktorka w Uniwersyteckiej Szkole Pielęgniarek i Higienistek w Krakowie, redaktorka nowatorskiego miesięcznika *Pielęgniarka Polska*, autorka wielu prac z zakresu pielęgniarstwa i współautorka wysoko ocenianej sejmowej *Ustawy o pielęgniarstwie*. Jedna z inicjatorek powołania Katolickiego Związku Pielęgniarek Polskich. W czasie II wojny utraciła w tragicznych okolicznościach najbliższych (m.in. ojca w obozie Sachsenhausen, brata w Katyniu).

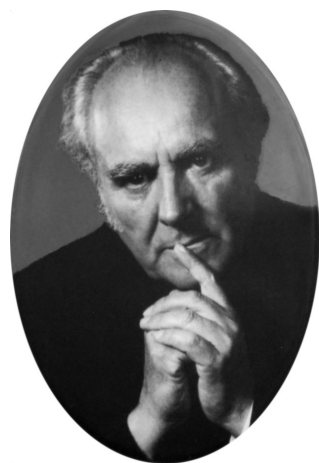
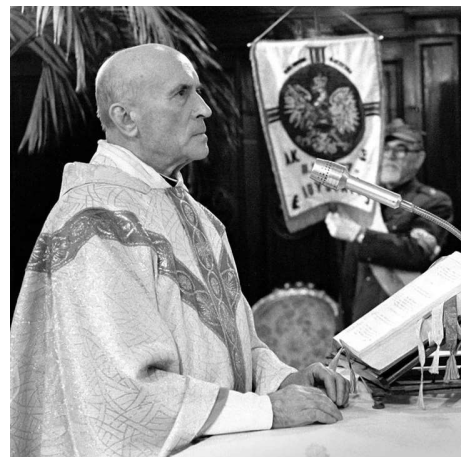
W tych trudnych latach zgodnie z powołaniem swej profesji służyła bliźnim opiekując się chorymi, uchodźcami i w sposób szczególny dziećmi. Po wojnie uzupełniła w USA wiedzę z zakresu pielęgniarstwa domowego i wdrażała jego podstawy w Polsce. Była cenionym wykładowcą w szkołach pielęgniarских i dyrektorem Szkoły Pielęgniarstwa Psychiatrycznego. Po odejściu na emeryturę w dalszym ciągu publikowała artykuły i podręczniki i działała w środowiskowych organizacjach. We współpracy z Kurią krakowską tworzy niezależną od placówek państwowych sieć opieki nad chorymi w domu i w poradniach parafialnych obsługiwanych przez wolontariuszy. W całym swym życiu zawodowym kierowała się chrześcijańskimi wartościami i takie wpajała swym wychowankom. Była przeświadczona, że służąc każdemu choremu – służy samemu Chrystusowi.

Ks. Roman Kotlarz [1928 - 1976] po święceniach w 1954 pracował jako wikary w kilku parafiach na terenie diecezji sandomierskiej. Zasłynął jako świetny kaznodzieja, odważnie krytykujący podejście władz PRL do Kościoła i religii. To ściągnęło na niego uwagę tychże władz i służb specjalnych. Wielokrotnie pod naciskiem czynników politycznych był przenoszony na kolejne parafie mimo znakomitych relacji z wiernymi. Pozbawiono go też prawa nauczania religii w szkołach. Był m.in proboszczem parafii w Pelagowie, z czym łączyła się trudna misja kapelana w pobliskim szpitalu psychiatrycznym. Z misji tej wywiązywał się znakomicie, podobnie jak i z wszystkich zadań duszpasterskich. Jego praca, a zwłaszcza wciąż niepoprawne politycznie i krytyczne wobec władz (i w ogóle wobec realnego socjalizmu) kazania, były pod stałą obserwacją SB. Nie zmieniło to jego postępowania. W 1976 w czasie wydarzeń radomskich poprowadził on pochód zbuntowanych przeciw władzy robotników. Kilka dni potem na terenie parafii pobiło go 3 „nieznanych sprawców”. To, połączone z ogólną słabą kondycją zdrowotną, doprowadziło do śmierci kapłana.

Śl. B. Wincenty Granat [1900 - 1979] kapłan, uczony, jeden z najwybitniejszych współczesnych teologów. Święcenia w 1924, studia w Rzymie, doktoraty z filozofii i teologii. Profesor Seminarium w Sandomierzu. W czasie wojny zaangażowany w tajne nauczanie. Od 1952 wykładowca lubelskiego KUL-u (w PRL jedynej katolickiej wyższej uczelni dla świeckich). Z czasem profesor i rektor tej uczelni. Redaktor *Encyklopedii Katolickiej*. Autor 300 prac naukowych w tym klasycznych podręczników dogmatyki. Twórca nowej na gruncie polskim dyscypliny teologicznej: chrystopsychologii. Wychowawca całej generacji polskich duchownych i teologów. Wielki humanista i propagator personalizmu chrześcijańskiego. Miał ogromny wpływ na rozwój chrześcijańskiej nauki i kultury w Polsce.

Ks. Stefan Niedzielak [1914 - 1989] duchowny, kapelan AK i WiN-u, współzałożyciel Rodzin Katyńskich, wielki patriota. Świecenia w 1940. W czasie II wojny wikary w Łowiczu, kapelan Łódzkiego Okręgu AK, współpracownik Delegatury Rządu na Kraj, powstaniec warszawski. Miał dostęp do tajnych dokumentów komisji Czerwonego Krzyża i władz niemieckich dotyczących ekshumacji ofiar sowieckiej zbrodni w Katyniu. Związany z powojennym antykomunistycznym podziemiem (organizacja Wolność i Niezawisłość). Długoletni proboszcz parafii św. Karola Boromeusza na warszawskich Powązkach. Inicjator odprawiania Mszy za Ojczyznę i budowy Sanktuarium „Poległym i Pomordowanym na Wschodzie”. Organizator akcji pomocy dla Polaków na Kresach i w Kazachstanie. Współorganizator Rodzin Katyńskich – środowiska łączącego osoby, których bliscy zginęli w Katyniu, działającego na rzecz upamiętnienia zbrodni katyńskiej i wskazania prawdziwych jej sprawców (przypomnijmy: w PRL bezwzględnie forsowano kłamstwo, wg którego mordu na Polakach dokonali Niemcy, inne opinie podlegały cenzurze i karze). Inicjator ustawiania na cmentarzach Krzyży Katyńskich (były one systematycznie niszczone przez SB). Jego działania prowadzone w duchu chrześcijańskim i niepodległościowym były „niewygodne” dla władz PRL i ich mocodawców w Moskwie. Ksiądz był nieustannie inwigilowany, prześladowany i zastraszany. Zginął zamordowany przez „nieznanych sprawców” na swojej plebanii. Oficjalnie przyczyną jego ciężkich obrażeń był upadek z krzesła, wszystko wskazuje jednak na to, iż był ofiarą zbrodni politycznej z uwagi na swe przekonania i działalność.

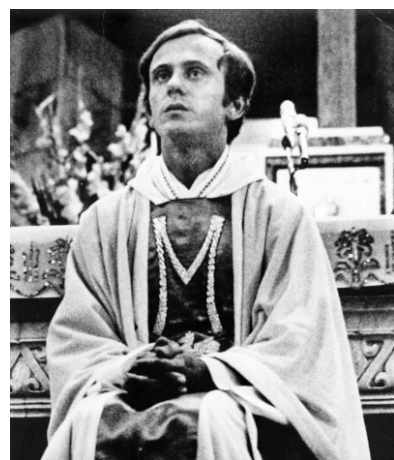
Ks. Zdzisław Peszkowski [1918 - 2007] duchowny, harcerz, żołnierz, kapelan środowisk katyńskich. Od dzieciństwa związany z ruchem harcerskim. Przed wojną został instruktorem w stopniu podharcemistrza. Walczył w kampanii 1939. Dostał się do sowieckiej niewoli w Kozielsku. W 1940 ocalał z rzezi katyńskiej, gdyż transport w którym się znajdował z niejasnych powodów skierowano nie na egzekucję, ale do obozu jenieckiego NKWD. W 1941 po zmianie sytuacji politycznej wstąpił do polskiej armii pod dowództwem gen. Andersa, z którą przeszedł cały szlak bojowy jako oficer oświatowy. W 1944 oddelegowany został do pracy

harcerskiej z polską młodzieżą i dziećmi, które towarzyszyły żołnierzom Andersa w exodusie z ZSRR przez Irak, Iran, Indie, Bliski Wschód, Włochy i Wielką Brytanię.

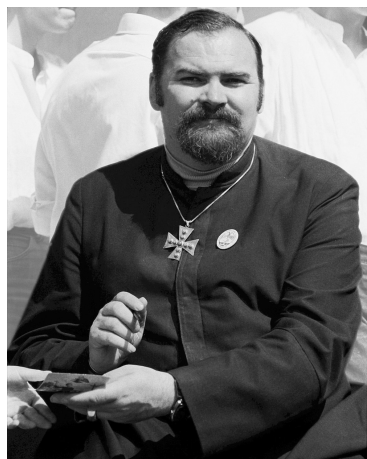
Odegrał ogromną rolę w patriotycznym i religijnym wychowaniu podopiecznych, opiece nad nimi i przygotowaniu ich do życia na obczyźnie. Po 1945 ukończył studia teologiczne i seminarium w Detroit. Po święceniach w 1954 wykładał w polskich szkołach katolickich, duszpasterzował młodzieży polonijnej, a od 1983 był Naczelnym Kapłanem ZHP na Obczyźnie. Miał wybitny wkład w życie religijne i kulturalne amerykańskiej Polonii.

W 1988 odwiedził Katyn uroczyście przyrzekając, iż uczyni wszystko aby pamięć pomordowanych tam naszych rodaków była należycie i po chrześcijańsku uhonorowana, a prawda o tej zbrodni ujawniona. Po 1989 powrócił do Polski i działał na rzecz upowszechniania prawdy o Katyniu w myśl zasady *przebaczamy, ale pamiętamy*. Uczestniczył w ekshumacjach katyńskich osobiście błogosławiąc papieskim różańcem każdą wydobywaną z ziemi przestreloną czaszkę. Przyczynił się do powstania cmentarzy wojskowych w Katyniu, Charkowie i Miednoje oraz upamiętniania ofiar Katynia przez tablice i pomniki w kraju i w centrach polonijnych. Był założycielem i prezesem Fundacji „Golgota Wschodu”, współzałożycielem Komitetu Dobrego Imienia Polski, inicjatorem Międzynarodowego Motocyklowego Rajdu Katyńskiego, pomysłodawcą Roku Katyńskiego i animatorem dziesiątek wydarzeń przypominających o tej wielkiej, a przez lata zakłamanej tragedii naszego narodu.

Bł. Jerzy Popiełuszko [1947 - 1984] duchowny, męczennik, wielki patriota, duszpasterz Solidarności. Po święceniach (1972) wikary w parafiach warszawskich, duszpasterz studentów i służby zdrowia. Od 1980 rezydent przy parafii św. Stanisława Kostki w Warszawie zaangażowany w duszpasterstwo ludzi pracy. W Sierpniu 1980 odprawiał msze w strajkujących zakładach. W kazaniach bronił wówczas godności robotników i ich praw, zarówno socjalnych jak i obywatelskich. W stanie wojennym organizował comiesięczne Msze św. za Ojczyznę, które gromadziły tysiące ludzi mimo rygorów ówczesnego prawa. W kazaniach potępiał nadużycia komunistycznej władzy, przemoc i brak poszanowania przyrodzonej człowiekowi, jako stworzeniu Bożemu, godności. Uczył miłości do Boga i Ojczyzny, nawoływał do braterstwa i solidarności. Przestrzegając przed wszelką nienawiścią wzywał za św. Pawłem by „*nie dać się pokonać złu, ale zło dobrem zwyciężać*”. Treści kazań były nielegalnie rozpowszechniane poprzez podziemne wydawnictwa i nagrania magnetofonowe. Wszystko to podtrzymywało ducha oporu w znękanym społeczeństwie, dawało siłę do działania i umacniało poczucie chrześcijańskiej godności – tak istotne w ówczesnej konfrontacji z bezbożną władzą. Ksiądz był nieustannie inwigilowany, szykanowany i zastraszany przez Służbę Bezpieczeństwa. Wielokrotnie zatrzymywano go, przesłuchiowano, groźbą nakłaniano do kolaboracji (bezskutecznie), podsłuchiowano rozmowy, kontrolowano korespondencję, obserwowano poprzez tajnych współpracowników umieszczonych w najbliższym otoczeniu. W końcu wydano na niego wyrok (nie był to odosobniony przypadek, specjalna komórka SB ma na sumieniu życie przynajmniej kilku „niewygodnych” dla władzy księży). Okoliczności tej tragedii nie są w pełni do dziś wyjaśnione. Wiadomo, że 19 X 1984 samochód księdza wracającego z posługi w Bydgoszczy został zatrzymany przez funkcjonariuszy SB, a on sam uprowadzony. Wiadomo też, że jego okrutnie skatowane ciało, spętane sznurem i obciążone workiem z kamieniami wyłowiono 10 dni później ze zbiornika wodnego koło Włocławka.

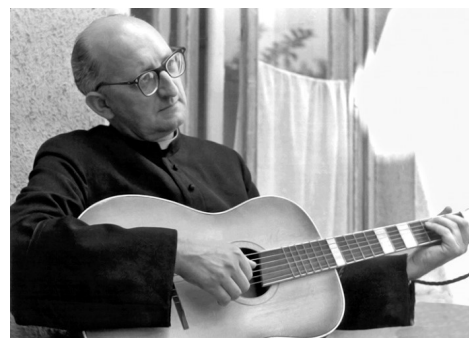

Co się działo w międzyczasie pozostaje w dużej mierze w sferze hipotez. Pogrzeb ks. Popiełuszki był jedną z najpotężniejszych manifestacji patriotyczno-religijnych w PRL. Mimo zakazów i utrudnień ze strony władz zgromadził około milion osób. Śmierć duchownego zaktywizowała słabnącą po stanie wojennym opozycję, co w konsekwencji przyspieszyło ostateczny kres tzw. „komuny”.

Ks. Kazimierz Jancarz [1947 - 1993] duchowny, po święceniach (1972) wikary parafii w Małopolsce, duszpasterz studentów i pracowników naukowych Krakowa. W stanie wojennym zaczął pracę w środowisku robotników, kapelan w czasie akcji strajkowych. Założyciel (1882) Duszpasterstwa Ludzi Pracy wspierającego robotników, organizator przeznaczonych dla nich patriotycznych imprez kulturalnych, oświatowych i spotkań modlitewnych. Inicjator Mszy za Ojczyznę, które przyciągały tysiące wiernych. Twórca Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego. Organizator Międzynarodowej Konferencji Praw Człowieka. Prześladowany i inwigilowany przez SB. Charyzmatyczny kaznodzieja mający ogromny wpływ na kształtowanie poczucia godności i podmiotowości oraz uczuć patriotyczno-religijnych robotników i ich rodzin. Po transformacji w szczególny sposób zajmował się bezrobotnymi i tymi, którzy z trudem dopasowywali się do nowych realiów. Stworzył dla nich warsztaty i ośrodek rekreacyjny, krzepił ducha szerząc idee prawdziwej solidarności międzyludzkiej.

Śl. B. Franciszek Blachnicki [1921 - 1987] kapłan pochodzący ze Śląska, uczestnik kampanii wrześniowej 1939, konspirator, więzień obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Skazany na karę śmierci. Oczekując na jej wykonanie w katowickim więzieniu przeszedł przemianę duchową i zdecydował służyć Bogu jako kapłan (karę ostatecznie zamieniona na więzienie i obóz pracy). Po wojnie wstąpił do seminarium, święcenia 1950. Pracował w kurii katowickiej. Za krytykę władz w 1960 był aresztowany i skazany na kilka miesięcy więzienia. Po uzupełniających studiach został wykładowcą akademickim z zakresu teologii pastoralnej. Krajowy duszpasterz służby liturgicznej Inicjator wielu wspólnot angażujących świeckich do rozmaitych zadań w Kościele i działań społecznych w oparciu o wartości chrześcijańskie (Krucjata Wyzwolenia Człowieka, Plan Wielkiej Ewangelizacji, Niezależna Chrześcijańska Służba Społeczna, Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów). Twórca Ruchu Światło-Życie (popularne „oazy”), w którym młodzież poprzez rekolekcje, obozy, pielgrzymki itp. uzyskiwała chrześcijańską formację. Oazy ukształtowały całą generację polskich katolików, w tym wielu duchownych. Były (niebezpieczną dla komunistów) alternatywą oficjalnego ateistycznego modelu wychowawczego, toteż władze nieustannie szykanowały tego charyzmatycznego kapłana.

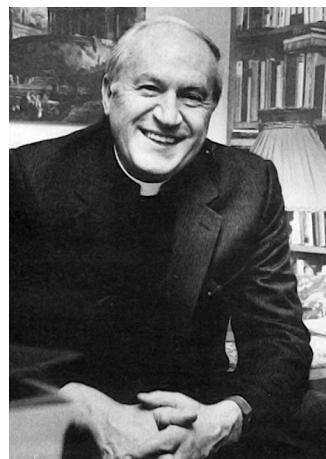
W stanie wojennym znalazł się on w Niemczech, a w kraju był poszukiwany listem gończym. Także i za granicą kontynuował swą duszpasterską i oazową działalność. Zmarł w wyniku otrucia. Najprawdopodobniej sprawcami byli „podstawieni” w jego otoczenie, a zdekonspirowani przez niego funkcjonariusze SB.

Śl. B. ks. Aleksander Zienkiewicz [1910-1995] duchowny, wielki przyjaciel młodzieży. Święcenia w 1938, następnie proboszcz kościoła farnego w Nowogrodku i kapelan tamtejszych sióstr nazaretanek. W czasie okupacji znalazł się na czarnej liście gestapo. Siostry nazaretanki rozumiejące, jak cenna dla tamtejszych wiernych jest jego kapłańska posługa, ofiarowały w modlitwach własne życie za ocalenie swego kapelana. I rzeczywiście przyszło im tę ofiarę z życia złożyć jako, że dwanaście spośród nich zostało rozstrzelanych przez Niemców. Ukrywający się ks. Zienkiewicz uszedł z życiem, ale swoje

ocalenie traktował jako szczególne zobowiązanie, rodzaj długu, który będzie spłacał wyjątkowo ofiarną pracą do końca swego kapłańskiego życia. Od 1947 przebywał we Wrocławiu. Był m.in kapelanem sióstr nazaretanek, katechetą szkolnym, rektorem Wyższego Seminarium Duchownego, rektorem Pomaturalnego Studium Katechetycznego i przewodniczącym Wydziału Duszpasterskiego Kurii Arcybiskupiej. Od 1963 przez blisko 3 dekady był archidiecezjalnym duszpasterzem młodzieży akademickiej i kierował głównym Ośrodkiem Duszpasterstwa Akademickiego. Był to niezwykle ważny odcinek pracy polskiego Kościoła, szczególnie w okresie narzuconej ateizacji. Podczas organizowanych spotkań, mszy, pielgrzymek, rekolekcji, wykładów, wspólnych zabaw i osobistych kontaktów ks. Zienkiewicz wpływał na kształtowanie się postaw młodych ludzi, ich duchową formację i wybór systemu wartości, na których budowali później swoje życie. Był ukochanym „Wujkiem” dla tysięcy młodych, niewątpliwie jednym z najznamienitszych wychowawców dolnośląskiej inteligencji. Mimo wielu przeszkód i nieraz doświadczanej goryczy prowadził swych podopiecznych do Boga, uczył miłości do Ojczyzny, pomagał budować relacje międzyludzkie w oparciu o miłość, przyjaźń, szacunek i życzliwość. Motto życiowe: *Zawierzcie i zaufajcie Chrystusowi. Trzymajcie Jego zbawczą dłoń w swojej dłoni i nie wypuszczajcie jej nigdy.*

Ks. Janusz Pasierb [1929 - 1993] duchowny. Po święceniach (1952) kontynuował studia z zakresu teologii oraz archeologii i sztuki sakralnej (Rzym, Fryburg). Odczyty podróże naukowe po Europie, Ameryce i Bliskim Wschodzie. Ceniony wykładowca historii sztuki w kilku uczelniach katolickich. Profesor nauk humanistycznych. Członek wielu polskich i międzynarodowych stowarzyszeń naukowych. Specjalista z zakresu sztuki sakralnej doby średniowiecza, renesansu i baroku. Autor kilkudziesięciu prac naukowych i popularno-naukowych z tego zakresu. Wrażliwy, refleksyjny poeta religijny mający w dorobku wiele tomików wierszy. Znamienity uczony i humanista.

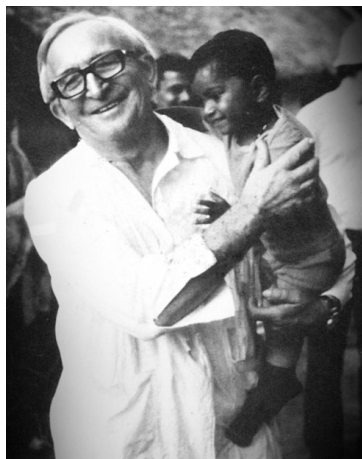

O. Józef Maria Bocheński [1902 - 1995] dominikanin i wybitny uczony. W młodości ochotnik w wojnie z bolszewikami. Politycznie związany z ruchem monarchistycznym. Studia prawnicze i ekonomiczne. W 1926 wstąpił do seminarium, święcenia 1932. Od 1933 w zakonie dominikanów. Studia filozoficzne we Fryburgu i teologiczne w Rzymie, profesor logiki tamtejszego Collegium Angelicum, habilitacja na Uniwersytecie Jagiellońskim. W czasie II wojny uczestniczył jako kapelan w kampanii wrześniowej i w walkach II Korpusu we Włoszech. Od 1945 profesor (okresowo rektor) Uniwersytetu we Fryburgu. Wybitny logik, filozof, historyk logiki i nauki. Jego poglądy ewoluowały w polemikach z różnymi doktrynami, by skrzystalizować się w oryginalny, autorski system analitycznej filozofii chrześcijańskiej. Niezależnie od kwestii logicznych zajmował się problemami Europy Wschodniej i był cenionym sowietologiem, doradcą rządów kilku państw. Znany był z krytycznego stosunku do marksizmu i bronił zagrożonej nim cywilizacji europejskiej, której fundamenty widział w elementach rzymskiego i greckiego antyku i judeochrześcijańskim ujęciu kwestii metafizycznych. Wielki patriota niechętny tendencjom kosmopolitycznym, uważał iż należy walczyć w obronie Ojczyzny, wspierać jej rozwój i *promieniować kulturą ojczystą*. Po 1989 był rzecznikiem radykalnej dekomunizacji w Polsce. Zajmował się też zagadnieniami ekonomicznymi.

Ks. Józef Tischner [1931 - 2000] duchowny, filozof, kapelan Solidarności. Studia filozoficzne i teologiczne, doktorat z filozofii. Po święceniach (1955) wikariusz i katecheta w krakowskich parafiach. Ceniony i popularny wśród studentów wykładowca filozofii, początkowo na uczelniach katolickich, a po 1989 także na UJ i Akademii Teatralnej. Długoletni publicysta *Tygodnika Powszechnego i Znak*. Duszpasterz dziecięcy wprowadzający nowe metody ewangelizowania najmłodszych. Ogromnie popularny i ceniony duszpasterz krakowskiej inteligencji i świata artystycznego. Autor wielu naukowych pozycji, w których poruszał zagadnienia teologiczne i filozoficzne (w tym kwestie aksjologii chrześcijańskiej, polemiki z tomizmem, konfrontacji chrześcijaństwa z marksizmem). W oryginalny sposób, bo gwarą i z odniesieniami do realiów Podhala, popularyzował historię filozofii. Publikował wielką ilość szkiców i esejów o tematyce filozoficznej, społecznej i religijnej często odnosząc się do przeobrażeń zachodzących w Polsce po 1989 roku. Uczestnik wielu dyskusji radiowych i telewizyjnych. Współtwórca Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu, znany w międzynarodowym środowisku chrześcijańskich uczonych. Doktor *honoris causa* wielu uczelni. Odznaczony Orderem Orła Białego. Ściśle związany z Solidarnością, autor wskazówek etycznych dla tego ruchu i jego kapelan. Duszpasterz Związku Podhalań cieszący się wśród górali ogromnym autorytetem. Duchowny który miał wielki wpływ na model polskiego katolicyzmu w ostatnich dekadach XX wieku.

O. Marian Żelazek [1918 - 2006] zakonnik, misjonarz, apostoł trędowatych. Od 1932 w zgromadzeniu zakonnym werbistów. W 1940 wraz z współbraćmi (z grupy 26 zginęło 14) osadzony w obozie koncentracyjnym w Dachau. Tam skryształizowało się jego powołanie misyjne. Po 1945 studia teologiczne w Rzymie. Świecenia w 1955. Od 1950 do końca życia na misjach w Indiach. Inspektor tamtejszych szkół katolickich, proboszcz jednej z parafii. Od 1975 pracował wśród pogardzanych i pozbawionych pomocy trędowatych w Purii. Stworzył dla nich ośrodek (leprozorium), w którym z czasem znalazły się pomieszczenia mieszkalne dla całych rodzin, schronisko dla bezdomnych, szkoła, szpital, poradnie medyczne, kościół, dom kultury, warsztaty rzemieślnicze, ogrody, farma itp. Był ceniony i kochany przez podopiecznych i szanowany przez Hindusów spoza ośrodka. W 2002 został nominowany do Pokojowej Nagrody Nobla. Motto: *Nie trudno być dobrym, trzeba tylko chcieć!*

Śl. B. Wanda Błęńska [1911 - 2014] lekarka, światowej sławy specjalistka leczenia trądu, misjonarka, „matka trędowatych”. W 1934 ukończyła studia medyczne. Już wówczas marzyła o misjach i była aktywistką Związku Akademickich Kół Misyjnych w Polsce. Pracowała jako lekarz w szpitalach w Toruniu i Gdyni. W czasie II wojny zaangażowana w konspirację jako porucznik AK i członek organizacji Gryf Pomorski, odpowiedzialna za służby i zadania sanitarno-medyczne. Była więziona przez Niemców. Po wojnie uzupełniała

wykształcenie w zakresie medycyny tropikalnej kończąc specjalistyczne studia w Hanowerze i Liverpoolu. Przez ponad 4 dekady pracowała w ugandyjskim ośrodku leczenia trądu w Bulubie nad Jeziolem Wiktorii (w latach 1951-1983 była tam lekarzem naczelnym). Przez lata była jedynym lekarzem w okolicy, mając pod opieką tysiące trędowatych pacjentów. Dzięki jej umiejętnościom i zapałowi placówka ta przekształciła się w nowoczesny, świetnie wyposażony ośrodek, w którym mieściły się oddziały szpitalne (w tym pediatryczny), pawilony mieszkalne, obiekty rekreacyjne i warsztatowe oraz kościół. Jednocześnie edukowano tam medyków (w tym wielu Polaków), wolontariuszy i opiekunów osób trędowatych. Dziś ośrodek w Bulubie nosi imię polskiej misjonarki. Po powrocie do kraju (1994) dr. Błęńska mimo sędziwego wieku nadal angażowała się w rozmaite inicjatywy dobroczynne i stale współpracowała z kościelnymi agendami organizującymi misje. Głosiła wykłady w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie, odwiedzała szkoły i duszpasterstwa. Jest wzorem lekarza i misjonarki.

Śl. B. Jacek Woroniecki [1878 - 1949] pochodził z arystokratycznej rodziny. Odebrał rozległe wykształcenie humanistyczne, przyrodnicze i teologiczne. Znał 10 języków obcych. Pasjonował się sportem (jeździectwo) i literaturą. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1906. W 1909 wstąpił do wspólnoty dominikanów w Italii. W międzywojniu dokonał gruntownej odnowy Polskiej Prowincji tego zakonu. W 1932 zainicjował powstanie Zgromadzenie Sióstr Dominikanek Misjonarek. Był wykładowcą akademickim na katolickich uczelniach w Polsce, Szwajcarii i we Włoszech. Wykładał teologię moralną, patrologię, historię Kościoła, hagiografię, pedagogikę, homiletykę. Uznawany jest za najwybitniejszego polskiego tomistę (tj. znawcę nauk św. Tomasza z Akwinu). Posiadał tytuł mistrza świętej teologii. Jest autorem ok. 200 naukowych i popularno-naukowych publikacji. Brał udział w licznych konferencjach naukowych. Był niezwykle ceniony jako środowiskowy duszpasterz (m.in. harcerzy, inteligencji, oficerów, ziemian), a także jako spowiednik i rekolekcjonista.

Ks. Jan Piwowarczyk [1889 - 1959] kapłan, święcenia 1911, duszpasterz w małopolskich parafiach. W II RP aktywny politycznie w ruchu chadeckim, redaktor *Głosu Narodu*, organizator chrześcijańskich związków zawodowych. Propagator i znawca społecznej nauki Kościoła, dr teologii i wykładowca akademicki. Od 1934 członek Rady Społecznej przy Prymasie Polski. Podczas II wojny aresztowany przez gestapo, spędził kilka miesięcy w więzieniu. Od 19239 rektor Seminarium Duchownego w Krakowie (także w jego konspiracyjnej formule), zaangażowany również w tajne nauczanie uniwersyteckie. W 1945 zainicjował wydawanie *Tygodnika Powszechnego*, którym w istocie (choć nie formalnie) zawiadywał do 1951. Skupił wokół pisma grono znakomitych publicystów. Było to w owym czasie jedyne i niezwykle opiniotwórcze czasopismo katolickie, oddziałujące szczególnie na inteligencję. Inwigilowany przez SB wyjechał na prowincję poświęcając się nauce. U schyłku życia wydał swe fundamentalne dzieło *Katolicka etyka społeczna*.

Ks. Jerzy Wolff [1902 - 1985] kapłan i artysta malarz. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych. Aktywny w środowisku polskich kapistów. Publicysta i krytyk sztuki. Przed wojną uprawiał głównie malarstwo pejzażowe. Równolegle zajmował się grafiką. Po 1945 w zarządzie Zrzeszenia Polskich Artystów Plastyków. W 1948 wstąpił do seminarium, w 1952 przyjął święcenia. Był wikariuszem w archidiecezji warszawskiej i kapłanem w Zakładzie dla Niewidomych w Laskach. Jednocześnie kontynuował działalność artystyczną rozszerzając tematykę swych prac o motywy religijne, fantastyczne i abstrakcyjne.

Nadal publikował artykuły i książki nt. historii i krytyki sztuki. Jest przykładem nierzadkiego w polskim Kościele połączenia powołania kapłańskiego z powołaniem twórczym.

Ks. Hieronim Feicht [1854 - 1967] ksiądz, muzyk, wybitny muzykolog. Święcenia 1917. Prócz teologii ukończył studia muzyczne gł. w zakresie kompozycji i gry na organach, oraz muzykologiczne (doktorat). Dyrektor Gimnazjum Księży Misjonarzy w Krakowie, wykładowca krakowskiego Konserwatorium i Seminarium Duchownego oraz Akademii Muzycznej w Warszawie. Lata II wojny spędził jako ksiądz i organista w parafii na Podhalu. Po wojnie znalazł się we Wrocławiu, gdzie objął parafię na Oporowie i rozpoczął wykłady muzykologii na Uniwersytecie, jednocześnie organizował tu Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną i był do 1951 jej rektorem. Następnie pracował jako profesor na Uniwersytetach w Warszawie, Poznaniu i na Lubelskim KUL-u gdzie zorganizował Instytut Muzykologii Kościelnej. Specjalizował się w badaniach historii kultury muzycznej w Polsce. Szczególnie koncentrował się na muzyce polskiej okresu średniowiecza i baroku publikując pionierskie prace w tym zakresie. Był też kompozytorem muzyki sakralnej, znakomitym popularyzatorem muzyki dawnej i wybitnym edytorem dzieł muzycznych z epoki staropolskiej. Pełnił kierownicze funkcje w Związku Kompozytorów Polskich.

Ks. Kazimierz Orzechowski [1929 - 2019] duchowny i aktor. W 1952 ukończył Państwową Wyższą Szkołę Teatralną w Łodzi. Przez kilka następnych lat grał na scenach krajowych teatrów w repertuarze klasycznym i współczesnym. Od 1959 w Seminarium Duchownym, święcenia 1968. Już jako ksiądz zagrał w kilkudziesięciu filmach, przeważnie role duchownych (*Panny z Wilka*, *Człowiek z żelaza*, *Jeszcze nie wieczór*). Popularność zyskał w serialach (*Dom*, *W labiryncie*, *Złotopolscy*). Był wieloletnim kapelanem Domu Artysty Weterana Scen Polskich w Skolimowie i duszpasterzem środowiska aktorskiego, a także cenionym kaznodzieją oraz przewodnikiem i organizatorem pielgrzymek.

Ks. Jan Twardowski [1915-2006] duchowny i najpopularniejszy w Polsce poeta religijny. Ukończył polonistykę. Pierwsze teksty publikował przed wojną. W czasie okupacji nie angażował się politycznie, choć brał udział w Powstaniu Warszawskim. W 1948 uzyskał święcenia, a po nich pracował w Żbikowie, gdzie był katechetą dzieci niepełnosprawnych. Po 1952 wikary w kilku warszawskich parafiach, następnie długoletni

rektor przy klasztorze sióstr Wizytek. Był również duszpasterzem warszawskich środowisk twórczych, a także katechetą dzieci i młodzieży. Stale współpracował z *Tygodnikiem Powszechnym*. Publikował w prasie katolickiej, a w miarę łagodzenia cenzury także i „laickiej”. Po 1989 tomiki jego poezji rozchodziły się w masowym nakładzie. Jego twórczość jest fenomenem, pełni bowiem rolę nie tylko literacką, ale bywa także odczytywana jako życiowy poradnik i duszpasterskie wskazówki. Ksiądz-poeta wykazywał w swych utworach wyjątkową wrażliwość i „uwagę” wobec człowieka i natury. Propagował prostą, czasem naiwną „franciszkańską” wiarę oraz bezgraniczną, niejako dziecięcą ufność wobec Stwórcy.

Ks. Józef Joniec [1959-2010] duchowny, zakonnik, wielki społecznik, przyjaciel dzieci i młodzieży. Od 1977 w zakonie pijarów. Po święceniach (1885) duszpasterz i katecheta, wikary, a następnie proboszcz kilku parafii w Warszawie. Rektor kolegium pijarskiego. Rzecznik katolickiego wychowania dzieci i młodzieży poprzez sport i rekreację. Współzałożyciel, długoletni prezes i „motor napędowy” Stowarzyszenia Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza, którego celem jest integralne wychowania człowieka w wymiarze fizycznym, kulturowym i duchowym. Pomysłodawca tzw. Parafiad i innych imprez organizowanych na poziomie

lokalnym, regionalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym. Na imprezach tych zgodnie z ideą ks. Jońca realizuje się działania powiązane z tzw. „parafiadową triadą”: stadion-teatr-świątynia. Stadion to zawody sportowe w rozmaitych konkurencjach indywidualnych i drużynowych, teatr to imprezy kulturalne, konkursy i zabawy artystyczne, świątynia to msze i szeroko pojęta ewangelizacja. Prócz imprez sportowych i rekreacyjnych Stowarzyszenie Parafiada organizuje obozy i kolonie, pikniki rodzinne, biegi, gry miejskie oraz projekty o charakterze patriotycznym (np. „Katyń – ocalić od zapomnienia”, „Moja Mała Ojczyzna”). Przy okazji tych działań następuje integracja lokalnych środowisk i aktywizacja wielu wolontariuszy. Oferta Stowarzyszenia jest otwarta dla wszystkich, ale zgodnie z pijarskim przesłaniem szczególnym jej adresatem są dzieci i młodzież ze środowisk zagrożonych społecznie i ubogich. Ks. Joniec – animator i inspirator tych wszystkich przedsięwzięć, bez którego zapewne nie nabrały by one takiego rozmachu – zginął 10 kwietnia 2010 w katastrofie polskiego samolotu Tu-154M w Smoleńsku w drodze na obchody 70. rocznicy zbrodni katyńskiej.

Bp. Tadeusz Płoski [1956 - 2010] ksiądz, kapelan, generał WP, doktor habilitowany teologii specjalizujący się w prawie kanonicznym, wykładowca akademicki z zakresu prawa wyznaniowego, publicysta i redaktor prasy katolickiej. Po święceniach (1982) pracował m.in. w kurii i sądzie biskupim diecezji warmińskiej. Od 1992 w ordynariacie polowym gdzie pełnił m.in. obowiązki szefa wydziału duszpasterskiego, dziekana w Biurze Ochrony Rządu i kanclerza kurii polowej. Równolegle odbywał dodatkowe studia w Akademii Obrony Narodowej. W 2004 został Biskupem Polowym Wojska Polskiego stając się zwierzchnikiem kapelanów katolickich służących w naszej armii i koordynatorem działań duszpasterskich podejmowanych względem żołnierzy, oficerów i rodzin wojskowych. Był też krajowym duszpasterzem kombatanów, a z ramienia Konferencji Episkopatu Polski koordynował działania duszpasterzy harcerstwa i niektórych służb mundurowych (np. Policji i Służby Celnej). W 2006 awansował na stopień generała dywizji Wojska Polskiego. Zginął 10 kwietnia 2010 pod Smoleńskiem w katastrofie prezydenckiego samolotu w drodze na obchody siedemdziesiątej rocznicy Zbrodni Katyńskiej.

Bp. Jan Chrapek [1948 - 2001] duchowny ze Zgromadzenia Księżów św. Michała Archanioła, pedagog, socjolog, biskup radomski. W zakonie Michalitów od 1966, święcenia kapłańskie 1975. Odbył studia i kursy z zakresu filozofii, teologii, pedagogiki specjalnej, socjologii religii oraz szeroko rozumianej problematyki medialnej. Wielokrotnie przebywał za granicą (Italia, Anglia, USA, Kanada), gdzie powinności duszpasterskie łączył z działalnością naukową. Był świetnym duszpasterzem młodzieży zaangażowanym w działania Ruchu Światło-Życie (oazy), przełożonym generalnym swego zgromadzenia i przewodniczącym Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce. W 1992 został biskupem. Pracował w diecezji drohiczyńskiej, toruńskiej i radomskiej. Budził uznanie jako organizator pielgrzymek Jana Pawła II do Polski. Działal w agendach polskiego i powszechnego Kościoła zajmujących się problematyką środków masowego przekazu. Był konsultorem Papieskiej Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu i przewodniczącym jej odpowiednika w Konferencji Episkopatu Polski. Nowoczesne podejście do tych kwestii, talenty medialne, zdolności komunikacyjne były jego znakiem rozpoznawczym. Był duchownym wielce cenionym przez środowisko dziennikarzy radiowych, telewizyjnych i prasowych. Wyznaczał nowe standardy komunikowania się polskiego Kościoła z mediami. Zginął w wypadku drogowym.

O. Joachim Badeni [1912 - 2010] dominikanin, prezbiter, mistyk i duszpasterz akademicki, żołnierz, hrabia. Pochodził z arystokratycznej i wielce ustosunkowanej rodziny. Ukończył studia prawnicze. W czasie II wojny walczył w Armii Polskiej na Zachodzie (m.in. pod Narwikiem i we Francji). Służył w sztabie Naczelnego Wodza i w misji polskiej na Gibraltarze. Od 1944 w zakonie dominikanów. Świecenia w 1950. Wieloletni, bardzo ceniony duszpasterz akademicki. Wyśmienity kaznodzieja. Ojciec duchowy polskiego Ruchu Odnowy w Duchu Świętym. Wydawał publikacje autobiograficzno-wspomnieniowe oraz pozycje religijne i filozoficzne. Miał bardzo otwarty umysł. Prócz kwestii teologicznych i historycznych pociągała go filozofia wschodu, psychologia i psychoanaliza, średniowieczny mistycyzm i literatura fantasy. Był charyzmatyczną osobowością. „Cieszył się Bogiem, cieszył się życiem, cieszył się ludźmi”. Jego ostatnie słowa to: *Wesele przygotowane. Oblubieniec nadchodzi. Idę tańczyć.*

O. Jan Góra [1948 - 2015] duchowny, dominikanin, wybitny duszpasterz młodzieży, publicysta katolicki. Od 1966 w zakonie dominikańskim. Świecenia prezbiteriatu w 1984. Studia filozoficzno-teologiczne. Doktorat z teologii. Specjalizował się w duszpasterstwie młodzieżowym. W Poznaniu był duszpasterzem licealistów i wieloletnim duszpasterzem akademickim. Był niezwykle energiczny i kreatywny. Wszystkie jego przedsięwzięcia ewangelizacyjne miały niebanalny,

autorski charakter. Jako ich pomysłodawca i lider aktywizował wielu wolontariuszy, potrafił też pozyskać partnerów i sponsorów dla swoich działań co pozwalało na ich masowość i swoisty „rozmach”. Do najbardziej znanych jego projektów należą wakacyjne kolokwia młodzieżowe w Ustroniu i tzw. Respublika Dominicana czyli ośrodek duszpasterstwa akademickiego na górze Jamna. Dał się też poznać jako współorganizator VI Światowych Dni Młodzieży na Jasnej Górze (1991) i autor słów wylansowanej właśnie tam popularnej pieśni *Abba-Ojcze*. Dziełem jego życia były coroczne Ogólnopolskie Spotkania Młodzieży na Polach Lednickich organizowane od 1997. Te wyjątkowe spotkania modlitewne każdorazowo podporządkowane były jakiemuś hasłu wokół którego prowadzona była działalność ewangelizacyjna i towarzyszące jej poczynania natury artystycznej i symbolicznej zmierzające do dopełnienia przekazu religijnego i głębszej integracji uczestników. Zawsze kończyły się (i tak jest nadal) przejściem przez Bramę-Rybę co równoznaczne jest z deklaracją wiary. O. Góra zmarł podczas odprawiania Mszy św. Pochowany jest na Polach Lednickich, a tamtejsze Spotkania Młodzieży nadal się odbywają i przynoszą żniwo.

Bł. Michał Tomaszek [1960 - 1991] duchowny, franciszkanin, misjonarz i męczennik. Od 1980 w Zakonie Braci Mniejszych Konwentualnych. Skończył studia teologiczne. Po święceniach (1987), praca wikariusza i katechety w Pieńsku gdzie dał się poznać jako oddany duszpasterz dzieci niepełnosprawnych. Równolegle czynił starania o skierowanie do pracy misyjnej poza granice kraju. Po spełnieniu niezbędnych warunków formalnych, przygotowaniu merytorycznym i opanowaniu podstaw języka hiszpańskiego został wysłany do Pariacoto w Peru w Ameryce Południowej. Wiedząc, że misje w tym kraju obciążone są dużym ryzykiem przed wyjazdem zadeklarował, *iż jeśli trzeba będzie dla sprawy Bożej złożyć ofiarę życia, to nie będzie się wahał.* Na misjach włączył się w pracę duszpasterską, szczególnie zaangażowany był w pracę z młodzieżą, dla której prócz posługi duchowej organizował imprezy rekreacyjne i muzyczne. Zginął na terenie misji wraz z o. Strzałkowskim, zamordowany strzałem w tył głowy przez terrorystów z komunistycznej partyzantki „Świetlisty Szlak”.

Bł. Zbigniew Strzałkowski [1958 - 1991] duchowny, franciszkanin, misjonarz i męczennik. Od 1979 w Zakonie Braci Mniejszych Konwentualnych. Skończył studia teologiczne. Po święceniach (1986) był wicerektorem w Niższym Seminarium Duchownym w Legnicy. Czuł powołanie do posługi misyjnej i zaczął się do niej przygotowywać. W 1988 skierowany został do pracy w dopiero co tworzonej ośrodku misji franciszkańskich w małej miejscowości Pariacoto w peruwiańskich Andach. Był świadomy niebezpieczeństw pracy misyjnej w tym rejonie, jednak jak twierdził: *Gdy się jedzie na misje, trzeba być gotowym na wszystko.* Na misjach wyróżniał się pogodą ducha, pracowitością oraz oddaniem dla chorych i potrzebujących. Zginął na terenie misji wraz z o. Tomaszkiem zamordowany strzałem w tył głowy przez terrorystów z komunistycznej partyzantki „Świetlisty Szlak”.

S. Czesława Lorek [1938–2003] siostra zakonna ze Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusa (Sacré Coeur) zamordowana na placówce misyjnej. W zakonie od 1960 roku. Po uzupełnieniu wykształcenia pracowała jako katechetka. Pod wpływem nauk papieża Jana Pawła II w 1979 zdecydowała się na pracę misyjną. Kilka lat przygotowywała się do tego doskonalić znajomość języka francuskiego, umiejętności szycia i kończąc kursy pielęgniarstwa. W 1984 wyjechała do Afryki do ówczesnego Zairu (Kongo). Uczyła tam w szkole, pomagała więźniom, przez 5 lat pracowała w głębi buszu wspierając formację dziewcząt i kobiet przez katechizację oraz kształcenie ich praktycznych umiejętności. Kolejne lata pracowała w stolicy kraju – Kinszasie jako zakrystianka.

W międzyczasie zmagająca się z chorobą nowotworową. Została napadnięta przez młodocianego złodzieja, który próbował okraść kościelną skarbionę. Na skutek ciężkiego pobicia po kilku dniach zmarła. Przed śmiercią odzyskała przytomność, wybaczyła napastnikowi (którego rozpoznała) i prosiła aby nie został za swój czyn ukarany. Do odwiedzających ją siostr z uśmiechem powiedziała, że *jej wylana krew była przeznaczona na to by upiększyć Kościół*.

Kard. Adam Kozłowiecki [1911-2007] jezuita, w zakonie od 1929, święcenia 1937. W czasie wojny wraz z innymi jezuitami z Krakowa został aresztowany przez Niemców i osadzony w Auschwitz, a następnie w Dachau. Po 1945 nie wrócił do kraju, a zdecydował się na działalność misyjną. Pracował w Rodezji Pn. (Zambii). Prowadził tam jezuickie placówki edukacyjne, głosił kazania, rekolekcje, przygotowywał wiernych do przyjęcia sakramentów świętych. Zorganizował bibliotekę. Nie unikał pracy fizycznej. Był inicjatorem wielu działań społecznych podejmowanych w celu przygotowania podopiecznych misji do życia zawodowego. Pozyskiwał środki finansowe na prowadzenie misji, odegrał też dużą rolę w okresie uzyskiwania przez Zambię pełnej suwerenności. Przyjął obywatelstwo zambijskie. W 1955 został wyświęcony na pierwszego biskupa Lusaki, miał wielkie zasługi dla tworzenia struktur Kościoła w Zambii. Jego szczególnym zadaniem stało się pozyskiwanie duchowieństwa spośród lokalnej ludności. Cieszył się wielkim szacunkiem. Był przeciwnikiem rasizmu i segregacji rasowej. Z tego powodu zrezygnował z pełnionego urzędu, by umożliwić objęcie go przez lokalnego duchownego. Sam pozostał jednak na misjach. W 1998 został kardynałem.

Helenka Kmieć [1991 - 2017] po edukacji podstawowej i licealnej w katolickich placówkach, ukończyła studia inżynierskie. Pracowała jako stewardessa w liniach lotniczych. Wszechstronnie uzdolniona uczyła się także w Państwowej Szkole Muzycznej w klasie śpiewu solowego. Wielokrotnie brała udział w rozmaitych amatorskich przedsięwzięciach artystycznych, śpiewała

także w scholi Duszpasterstwa Akademickiego i Akademickim Chórze Politechniki Śląskiej. Angażowała się z oddaniem w działania podejmowane pod egidą Kościoła, była aktywnym członkiem Katolickiego Związku Akademickiego, wolontariuszką w świetlicy Caritas i jedną z lokalnych koordynatorek Światowych Dni Młodzieży w Polsce. Związała się z Wolontariatem Misyjnym „Salvator”. Jako wolontariuszka wyjeżdżała na Węgry, do Rumuni i do Zambii by pracować z dziećmi i młodzieżą z tamtejszych salwatoriańskich placówkach. W 2017 wyjechała na misje do Cochabamby w Boliwii, gdzie posługiwała w prowadzonej przez zakonnice ochronce dla dzieci. Została zamordowana w czasie bandyckiego napadu na ten ośrodek. Była niezwykłą dziewczyną, bogatą w rozmaite talenty, pracowitą, towarzyską, pełną wdzięku i radosnej wiary, którą świadomie, ale zarazem w naturalny i spontaniczny sposób dzieliła się z bliźnimi.

Ks. Jan Kaczkowski [1977 - 2016] duchowny, bioetyk, założyciel i szef Puckiego Hospicjum św. Ojca Pio. Po święceniach (2002) kontynuował naukę i uzyskał stopień doktora teologii. Dodatkowo ukończył studia podyplomowe z bioetyki. Był wykładowcą bioetyki na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Interesowały go szczególnie problemy moralne związane z doświadczeniami przewlekłej, terminalnej choroby, umierania i śmierci. W zgodzie z tymi zainteresowaniami prócz typowych powinności wikariusza i katechety pełnił

posługę kapelana domu pomocy społecznej i szpitala w Pucku. Dziełem jego życia jest powołanie i prowadzenie przez wiele lat Puckiego Hospicjum Domowego oraz stacjonarnego Puckiego Hospicjum św. Ojca Pio. Był cenionym popularyzatorem tematyki hospicyjnej, organizatorem hospicyjnego wolontariatu, propagatorem zasad bioetyki chrześcijańskiej wśród medyków. Od dzieciństwa był ciężko chory zaś w ostatnich latach życia doświadczał nieuleczalnej choroby nowotworowej. Wszystko to dodatkowo i bardzo głęboko oddziaływało zarówno na jego przemyślenia i działania jak i na społeczną recepcję jego poglądów. Swoje doświadczenia, poglądy i rozważania upowszechniał w Internecie, poprzez filmy video i książki (*Szału nie ma, jest rak*, *Życie na pełnej petardzie*, *Dasz radę*, *Ostatnia rozmowa*, *Żyć aż do końca*, *Instrukcja obsługi choroby*, *Dekalog księdza Jana Kaczkowskiego*).

Ks. Piotr Pawlukiewicz [1960 – 2020] kapłan, charyzmatyczny kaznodzieja i rekolekcjonista, wybitny retor. Po święceniach (1985) i ukończeniu dodatkowych studiów (doktor teologii pastoralnej) pracował na terenie diecezji warszawskiej. Redaktor naczelny diecezjalnej rozgłośni „Radio Józef”, współpracownik Radia Plus, duszpasterz parlamentarzystów i wykładowca homiletyki

w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie, autor religijnych publikacji. Znakiem rozpoznawczym jego kapłańskiej posługi były homilie i kazania głoszone w akademickim kościele św. Anny oraz w kościele Św. Krzyża w Warszawie podczas transmitowanej przez radio mszy niedzielnej. Był znakomitym rekolekcjonistą. Głosił nauki w wielu polskich i polonijnych parafiach oraz w rozmaitych środowiskach. W dobitny sposób, logicznie i przekonująco objaśniał najtrudniejsze prawdy wiary i jej praktyczne aspekty. Jego konferencje i kazania przyciągały tłumy. W ciągu życia wysłuchały go tysiące ludzi. Tym wymowniejszy jest fakt, że jego uroczystości żałobne które miały miejsce w okresie lock-downu odbyły się w niemal pustym kościele św. Anny w Warszawie.

Kard. Zenon Grocholewski [1939 - 2020] duchowny (święcenia 1963), doktor prawa kanonicznego, biskup (1983), kardynał (2001). Uchodził za przedstawiciela konserwatywnego skrzydła gremium kardynalskiego. Pełnił wiele funkcji w Kurii Rzymskiej. Był m.in. sekretarzem Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, przewodniczącym Sądu Kasacyjnego Państwa Watykańskiego i prefektem Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej, członkiem Kongregacji ds. Biskupów, Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych oraz Kongregacji Nauki Wiary. Był współorganizatorem kilku kolejnych Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, prezesem Papieskiego Dzieła Powołań Kapłańskich i członkiem Komisji Dyscyplinarnej Kurii Rzymskiej. Pełnił też obowiązki kanclerza Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego i kilku Papieskich Instytutów: Biblijnego, Muzyki Sakralnej, Archeologii Chrześcijańskiej oraz Studiów Arabskich i Islamskich. W działalności naukowej zajmował się zagadnieniami z zakresu kanonicznego prawa procesowego i prawa małżeńskiego, filozofii prawa, kultury i edukacji. Opublikował ponad 1500 prac w ponad 20 językach. Przez kilka dekad wykładał na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie i innych katolickich uczelniach. Był członkiem wielu towarzystw naukowych m.in. Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Prawa Kanonicznego i Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Prawa Kościołów Wschodnich. Posiadał liczne doktoraty honoris causa. Miał istotny udział w pracach nad nowym Kodeksem Prawa Kanonicznego, reformą Kurii Rzymskiej i Prawem Fundamentalnym Państwa Watykańskiego. Zmarł w Rzymie, pochowany został w archikatedrze poznańskiej.

Św. Jan Paweł II [1920 - 2005] Był jednym z najważniejszych papieży w dziejach Kościoła, nieustraszenie przekazującym światu przesłanie wiary, nadziei i miłości. Urodził się w Wadowicach. W domu rodzinnym otrzymał staranne i głęboko religijne wychowanie, a wcześniej ujawnione zdolności intelektualne oraz zainteresowania kulturalne i sportowe rozwijał w wadowickim Gimnazjum Męskim. W 1938 r. po zdaniu matury przeniósł się wraz z owdowiałym ojcem do Krakowa i rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Gdy wybuchła wojna i Niemcy zamknęli uczelnię, pracował jako robotnik fizyczny m.in. w kamieniołomach. Był członkiem konspiracyjnego „Teatru Rapsodycznego” i studentem podziemnego Seminarium Duchownego działającego pod auspicjami kard. Sapięhy. 1 XI 1946 otrzymał święcenia kapłańskie, po których podjął dalsze studia w Rzymie. W 1948 uzyskał stopień doktora teologii. Pracował wówczas jako wikary w Niegowici. Od 1948 był wikariuszem w krakowskim kościele św. Floriana. Prowadził z olbrzymim zaangażowaniem i wielkimi sukcesami duszpasterstwa dla młodzieży akademickiej i pracowników służby zdrowia.

Po habilitacji na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (1953) wykładał etykę i filozofię zarówno na tej uczelni, jak i w Seminarium Duchownym w Krakowie. Cały czas publikował prace teologiczne i filozoficzne. Pisał też teksty literackie, a zwłaszcza poezję. Zyskiwał sobie opinię kapłana otwartego na kontakty z różnymi środowiskami, erudyty i świetnego kaznodziei. W 1958 został biskupem

pomocniczym diecezji krakowskiej, a następnie – w trakcie Soboru II Watykańskiego, w którym aktywnie uczestniczył – jej arcybiskupem i metropolitą (1964). Od 1967 był kardynałem. Mimo relatywnie młodego wieku odgrywał coraz większą rolę w polskim i powszechnym Kościele, aż w końcu ku zdumieniu świata i trudnej do opowiedzenia radości rodaków 16 X 1978 został wybrany papieżem i przyjął imię Jan Paweł II. Jego długi, bo ponad 25-letni pontyfikat, cechowała m.in. zakrojona na olbrzymią skalę aktywność ewangelizacyjno-pielgrzymkowa. Odwiedził aż 129 państw. Był niestrudzonym obrońcą życia ludzkiego i godności człowieka, rzecznikiem społecznej sprawiedliwości i międzynarodowego porozumienia. Publicznie wyznał błędy Kościoła, niezwykle intensywnie działał na rzecz ekumenizmu i pokojowego ułożenia relacji z przedstawicielami innych wyznań, w tym judaizmu. Upominał się o miejsce dla wartości religijnych w coraz bardziej laicyzującym się świecie, sprzeciwiał się cywilizacji śmierci, wojnom, wyzyskowi oraz konsumpcyjnemu modelowi życia. Miał bezpośredni wpływ na zmianę układu sił na świecie w latach 80. XX wieku. Szczególnie dużo serca wkładał w pracę z młodzieżą, dla której stał się wielkim autorytetem moralnym. Miał wybitną i wyjątkową zdolność do nawiązywania kontaktów z różnymi środowiskami, z przedstawicielami rozmaitych wyznań, ras, stanów i zawodów. Z troską i zrozumieniem odnosił się do ludzi chorych. Sam z biegiem czasu tracił swą imponującą początkowo witalność i sprawność, zmagając się przez lata z nieuleczalną chorobą. Mimo narastającego cierpienia, które z pokorą przyjmował, niemal do końca życia pracował po kilkanaście godzin na dobę. Miał charyzmatyczną osobowość i potrafił gromadzić wokół siebie milionowe tłumy, swobodnie mówił w 9 językach, znany był z niekonwencjonalnych zachowań ułatwiających mu kontakt z ludźmi i mediami. W jego Piotrowej posłudze znakomicie uzupełniały się głęboka wiara, miłość do Boga i ludzi, umiejętność wzbudzania nadziei i bogactwo intelektu. Podczas pontyfikatu ogłosił 14 encyklik, 14 adhortacji, 11 konstytucji apostolskich, 43 listy apostolskie. 9 razy zwoływał konsystorz, mianował 233 kardynałów, kanonizował 478 świętych, beatyfikował 1318 błogosławionych, udzielił 1030 audiencji generalnych i tysiące audiencji prywatnych. Niezależnie od tego, jako głowa Kościoła i zwierzchnik państwa Watykan, podejmował wiele działań organizacyjnych, prawnych i politycznych (np. wygłosił 2500 przemówień podczas zagranicznych podróży i przyjął 1360 delegacji zagranicznych). Cały czas kontynuował działalność literacką, m.in. wydając w milionowych nakładach tłumaczoną na wiele języków książkę *Pamięć i tożsamość* oraz traktat poetycki *Tryptyk rzymski*.

Przez lata swej posługi zachęcał ludzi słowem i przykładem, by *nie lękali się otworzyć drzwi Chrystusowi*. Swój pontyfikat zawierzył Matce Bożej, dla której żywił szczególną cześć. Odegrał też ogromną rolę w propagowaniu kultu Miłosierdzia Bożego. Miał szczególną rolę w transformacji ustrojowej Polski i w duchowej przemianie Polaków, których podniósł z kolan, przywracając im poczucie godności. Wyjątkową sposobnością do spotkań papieża z rodakami i ukochaną (co zawsze podkreślał) Ojczyzną były jego pielgrzymki do kraju. Dwukrotnie na ich trasie znalazł się Wrocław. Agonia i pogrzeb Jana Pawła II były ostatnią katechezą wielkiego papieża i stały się dla milionów ludzi na świecie głębokim przeżyciem duchowym. Jan Paweł II zmarł w Watykanie 2 IV 2005 roku. W jego pogrzebie uczestniczyło 2,5 mln ludzi i 200 oficjalnych delegacji, a za pośrednictwem telewizji uroczystości oglądało ponad miliard osób na całym świecie. Papież odszedł w opinii świętości. Po rekordowo szybkim, ale przeprowadzonym z zachowaniem wszelkich procedur, procesie polski papież został 14 I 2011 ogłoszony błogosławionym, a 27 IV 2014 świętym. Jego dniem patronalnym jest 22 października – data upamiętniająca początek pontyfikatu wielkiego Polak

Tekst i opracowanie **EWA KOBEL**
Redakcja techniczna **PRZEMYSŁAW KOBEL**